

Quicksan Wet natuurbescherming Herinrichting natuurgebied Kamerik-Teylingens

Ecologisch Adviesbureau Viridis bv
Randweg 30
4104 AC Culemborg
T 0345 753 275
E info@bureau-iridis.nl
W www.bureau-iridis.nl
KvK 110 557 87
Btwnr NL 820598215B01
IBAN NL46 TRIO 0198 4486 00

Tekst: D.C. (David) Broek
Veldonderzoek: D.C. (David) Broek
Foto's: D.C. (David) Broek

Foto voorblad: Oostelijk deel van plangebied.

Projectnummer: 2023-027
Wijze van citeren: Broek, D. C., 2023. Quicksan Wnb herinrichting natuurgebied Kamerik-Teylingens. Ecologisch Adviesbureau Viridis, Culemborg, PRNR-2023-027.

In opdracht van: Provincie Utrecht
Contactpersoon: M. (Marloes) Kortlever-Boer
(Staatsbosbeheer)

Datum: 15-2-2023
Ondertekening: S. (Susan) Zwerver
Paraaf: SZ

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever zoals hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit deze rapportage mag worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, druk, internet, fotokopie of andere wijze zonder schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Ecologisch Adviesbureau Viridis bv, noch mag het zonder deze toestemming voor een ander doel gebruikt worden dan waarvoor het vervaardigd is.

Ecologisch Adviesbureau Viridis is niet aansprakelijk voor vervolgschade, alsmede schade die voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van de werkzaamheden, kaartmateriaal inclusief getoonde begrenzingen of andere gegevens verkregen van Ecologisch Adviesbureau Viridis. De opdrachtgever vrijwaart Ecologisch Adviesbureau Viridis voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Omdat ecologisch onderzoek een momentopname is, kan de aanwezigheid van beschermde soorten soms niet worden uitgesloten of bevestigd. Daarnaast is de natuurwetgeving aan verandering en jurisprudentie onderhevig. Ecologisch Adviesbureau Viridis is mede om die redenen lid van het Netwerk Groene Bureaus, brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging van ecologische adviesbureaus. Hierdoor zijn wij zo goed mogelijk op de hoogte van de nieuwste ontwikkeling op het gebied van ecologie en wetgeving. Door de inzet van conform de wet ecologisch deskundigen, waarborgen wij onze onderzoekskwaliteit. Wij zijn echter niet aansprakelijk voor de gevolgen van onverwacht verschijnende of verdwijnende flora of fauna, noch voor de gevolgen van veranderende wetgeving of jurisprudentie.

Samenvatting

Het gebied Kamerik-Teylingens wordt heringericht als natuurgebied om het oppervlak nat schraalland te vergroten, de waterhuishouding te verbeteren en externe invloeden te verminderen. De werkzaamheden bestaan uit het plaggen van delen van het terrein, aanleggen van natuurvriendelijke oevers, aanleggen van een slootdriesprong en vergraven en graven van watergangen. Ondanks de insteek van natuurverbetering kunnen dergelijke ingrepen ook negatieve effecten veroorzaken op ter plaatse voorkomende beschermde natuurwaarden en worden daarbij mogelijk verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming overtreden.

Effecten als gevolg van de depositie van stikstof zijn niet uit te sluiten. Het is noodzakelijk om een stikstofberekening in het kader van Natura 2000-gebieden uit te voeren.

Binnen het plangebied zijn waterspitsmuis, heikikker, rugstreeppad, platte schijfhoren en groene glazenmaker mogelijk aanwezig en kunnen otter en ringslang incidenteel langskomen. Ten slotte kunnen algemene broedvogels in het plangebied tot broeden komen. Bij werkzaamheden kan leefgebied van de soorten aangetast worden en/of kunnen individuen verstoord, verwond of gedood worden. Daarnaast kunnen in gebruik zijnde nesten verstoord en/of vernietigd worden door de geplande werkzaamheden. Dit zijn over overtredingen van artikel 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wet natuurbescherming.

Tabel 1 | Samenvatting gebiedsbescherming met effecten en vervolgstappen

Gebied	Bescherming	Afstand	Effecten?	Vervolgstappen?
Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	Natura 2000	1,1 Km	Mogelijk	Stikstofberekening
Oostelijke Vechtplassen	Natura 2000	9,5 Km	Mogelijk	Stikstofberekening
Plangebied	NNN	0 m	Nee	geen

Tabel 2 | Samenvatting soortbescherming met aanwezigheid, effecten en vervolgstappen per soortgroep

Soortgroep	Effecten	Vervolgstappen
Waterspitsmuis	Mogelijk overtreding artikel 3.10	Aanvullend onderzoek
Otter	Geen	Geen
Vleermuizen	Geen	Geen
Ringslang	Geen	Geen
Algemene vogels	Mogelijk overtreding artikel 3.1	Werken buiten broedseizoen
Vissen	Geen, enkel zorgplicht	Mitigerende maatregelen i.h.k.v. zorgplicht
Rugstreeppad & heikikker	Mogelijk overtreding artikel 3.5	Aanvullend onderzoek
Groene glazenmaker	Mogelijk overtreding artikel 3.5	Aanvullend onderzoek
Platte schijfhoren	Mogelijk overtreding artikel 3.5	Aanvullend onderzoek

Tabel 3 | Samenvatting beschermde houtopstanden met vervolgstappen

Houtopstanden	Aanwezig?	Bescherming	Vervolgstappen?
Houtopstanden	Nee	nvt	geen

Voor algemene broedvogels geldt wel dat de negatieve effecten voorkomen kunnen worden door het treffen van mitigerende maatregelen. Ook met inachtneming van mitigerende maatregelen, zijn negatieve effecten van de voorgenomen werkzaamheden op beschermde soorten niet uitgesloten. Er is mogelijk sprake van een overtreding van de Wet natuurbescherming. Aanvullend onderzoek naar waterspitsmuis, heikikker, rugstreeppad, platte schijfhoren en groene glazenmaker is noodzakelijk.

Het uitvoeren van aanvullend onderzoek dient plaats te vinden in specifieke periodes. Indien het noodzakelijk is aanvullend onderzoek uit te voeren dient er rekening gehouden met een onderzoeksperiode volgens onderstaande tabel.

Tabel 4 | Onderzoekperiodes per soort(groep). Per soort(groep) aangegeven in welke periodes onderzoek plaats kan vinden (NGB, 2017). Voor sommige soorten geldt dat de periode en de inspanning per functie verschillend kan zijn. *Onderzoek naar waterspitsmuis zou ook op andere wijze kunnen worden uitgevoerd (cameraval of eDNA) omdat daar geen protocol voor bestaat.

[illegible]

Inhoud

1. Aanleiding	2	6. Mitigatie soortbescherming	18
1.1. Situatie	2	6.1. Algemene maatregelen	18
1.2. Beschrijving van het plangebied	2	6.2. Zorgplicht.....	18
1.3. Probleemstelling	2	6.3. Algemene broedvogels.....	18
1.4. Geldigheid onderzoek.....	3	6.4. Vleermuizen.....	19
2. Onderzoeksmethode.....	6	7. Conclusie en advies	20
2.1. Literatuuronderzoek	6	7.1. Beantwoording onderzoeksvragen	20
2.2. Veldonderzoek	6	7.2. Conclusie	21
2.3. Effectenanalyse.....	6	8. Literatuurlijst	22
3. Gebiedsbescherming.....	7	8.1. Literatuur.....	22
3.1. Natura 2000-gebieden	7	8.2. Websites.....	23
3.2. Natuurnetwerk Nederland (NNN).....	9	Bijlage A. Wettelijk kader.....	24
4. Soortbescherming.....	10	Wet Natuurbescherming.....	24
4.1. Vaatplanten	10	Zorgplicht	24
4.2. Grondgebonden zoogdieren.....	11	Natura 2000-gebieden	24
4.3. Vleermuizen.....	12	Soortbescherming.....	25
4.4. Vogels.....	13	Beschermde houtopstanden.....	27
4.5. Vissen	13	Ontheffing, vergunning of vrijstelling	28
4.6. Amfibieën.....	14	Natuurnetwerk Nederland (NNN).....	28
4.7. Reptielen.....	15	Bijlage B. Overzicht algemene vrijstellingen.....	32
4.8. Ongewervelden.....	15	Bijlage C. Nederlandse vleermuissoorten.....	33
5. Houtopstanden	17	Bijlage D. Ecologisch deskundige	34

1. Aanleiding

1.1. Situatie

Het gebied Kamerik-Teylingens wordt heringericht als natuurgebied. Dit gebied is een relict schraalland in het Utrechts veenweidegebied en daardoor botanisch interessant. Vanwege de achteruitgang is besloten de omliggende percelen aan te kopen en te herinrichten om het oppervlak nat schraalland te vergroten, de waterhuishouding te verbeteren en externe invloeden te verminderen.

De werkzaamheden bestaan uit het plaggen van delen van het terrein, aanleggen van natuurvriendelijke oevers, aanleggen van een slootdriesprong en vergroten en graven van watergangen.

Dergelijke ingrepen kunnen negatieve effecten veroorzaken op ter plaatse voorkomende beschermde natuurwaarden¹. Mogelijk worden daarbij verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming overtreden. De Wet natuurbescherming heeft drie beschermingsregimes:

- gebiedsbescherming;
- soortenbescherming;
- beschermde houtopstanden.

In Bijlage A vindt u meer informatie over de Wet natuurbescherming en overige relevante wetgeving.

Voorafgaande aan de uitvoering van de werkzaamheden is een onderzoek uitgevoerd naar het mogelijke voorkomen van beschermde natuurwaarden middels een verkennend natuurwaardenonderzoek (Quickscan). Het doel van dit onderzoek is om te onderzoeken of door het uitvoeren van de werkzaamheden een overtreding van de Wet natuurbescherming of andere wet- en regelgeving (NNN) kan worden verwacht. En zo ja, wat zijn de benodigde vervolgstappen om de werkzaamheden in overeenstemming met de huidige wet- en regelgeving uit te voeren?

In onderliggend rapport worden de kaders, uitvoering, resultaten en effectbeoordeling van deze toetsing beschreven.

¹ Beschermde soorten: alle onder de Wet natuurbescherming beschermde soorten in de provincie Utrecht.

1.2. Beschrijving van het plangebied

Het plangebied ligt net zuidelijk van de Lange Meentweg, oostelijk van Woerdense verlaat. Tussen de weg en het plangebied liggen nog enkele woningen met bijbehorende percelen. Aan de oostzijde wordt het plangebied begrensd door een perceel aan de Van Teylingenweg en aan de westzijde door de watergang op de provinciegrens. Het plangebied bestaat voornamelijk uit grasland dat door schapen wordt begraaasd. Enkel de kadestrook direct aan de noordzijde van het plangebied is te kenmerken als reeds langer ontwikkeld en bestaat oostelijk uit veenmosrietland/blauwgrasland met in westelijke richting veel houtopslag. Verder liggen tussen de percelen veel slootjes. Deze zijn voornamelijk ondiep met een diepe sliblaag. De breedte van de sloten varieert van ca. 2 tot 5 meter.

In Figuur 1.1 en Afbeelding 1.1 t/m 1.10 is een impressie weergegeven van het plangebied en de directe omgeving.

1.3. Probleemstelling

Om goed voorbereid te zijn op eventueel noodzakelijke maatregelen of een vergunning of ontheffingsaanvraag in het kader van de Wet natuurbescherming geeft een Quickscan Wet natuurbescherming antwoord op de volgende onderzoeksvragen:

Gebiedsbescherming

- Zijn negatieve effecten op Natura 2000 gebieden te verwachten en is een Voortoets noodzakelijk?
- Zijn significante effecten op de wezenlijke waarden en kenmerken van het Natuurnetwerk Nederland te verwachten en is een 'Nee tenzij' toets noodzakelijk?

Soortbescherming

- Zijn in het plangebied beschermde soorten en/of verblijfplaatsen van deze soorten aanwezig of te verwachten?

- Ondervinden aanwezige beschermde soorten negatieve effecten van de voorgenomen ruimtelijke ingreep en de benodigde werkzaamheden?
- Is het mogelijk om optredende negatieve effecten op beschermde soorten te mitigeren? Zo ja, op welke wijze dient dit te geschieden?
- Is het noodzakelijk aanvullend onderzoek uit te voeren?
- Wat zijn de benodigde vervolgstappen om de werkzaamheden in overeenstemming met de Wet natuurbescherming uit te voeren?

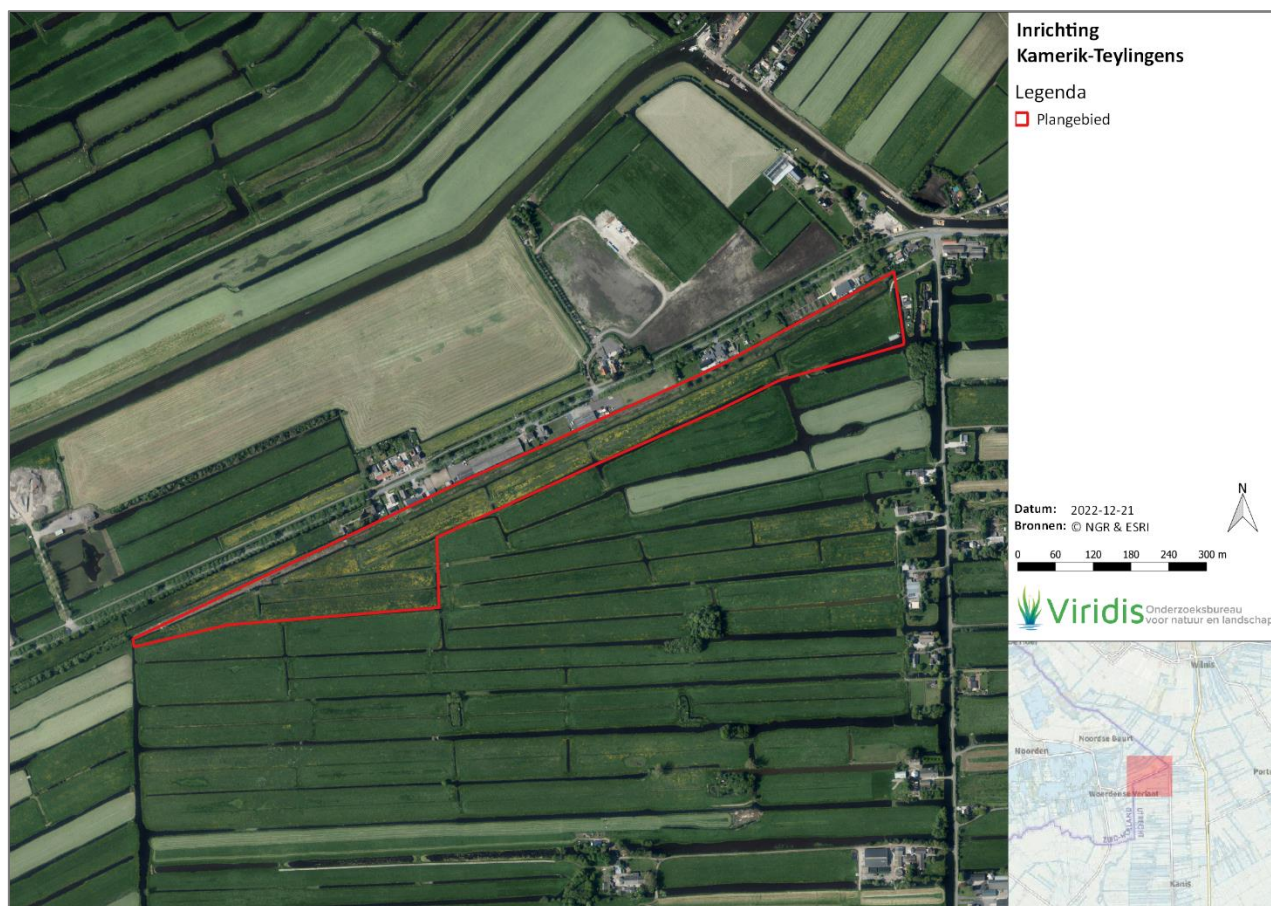
Houtopstanden

- Worden er houtopstanden geveld waarop de regels van de Wet natuurbescherming van toepassing zijn en is daardoor een meldings- en herplantingsplicht van toepassing?

Voorliggend rapport geeft advies met betrekking tot de mogelijkheden om de geplande ruimtelijke ontwikkeling in overeenstemming met de Wet natuurbescherming uit te voeren. Uiteindelijk wordt daarmee de vraag beantwoord:

1.4. Geldigheid onderzoek

Deze Quickscan is uitgevoerd conform de landelijk geldende richtlijnen. De bevoegde gezagen (provincies) hanteren de volgende definitie voor de geldigheid van onderzoeken naar beschermde soorten: “Onderzoeksgegevens mogen maximaal drie jaar oud zijn in gebieden waar weinig of geen ruimtelijke of kwalitatieve veranderingen zijn opgetreden in de afgelopen drie jaar. In gebieden waar dit niet voor geldt, moeten de gegevens recenter zijn”. Dit rapport gaat in op de effecten van de ontwikkeling zoals beschreven in paragraaf 1.1. Wijzigingen of aanpassingen in de ontwikkeling kunnen leiden tot andere conclusies ten aanzien van de effecten op beschermde soorten en gebieden.

Figuur 1.1 | Overzicht en ligging van het plangebied.

Afbeelding 1.1 | Oostelijke hoek van plangebied.

Afbeelding 1.2 | Kadestrook met veel grassen en één van de aangrenzende woningen.

Afbeelding 1.3 | Middelste deel van plangebied.

Afbeelding 1.4 | Sloot en houtkade.

Afbeelding 1.5 | Sloot met kade op de achtergrond.

Afbeelding 1.6 | Westelijke deel van plangebied

Afbeelding 1.7 | Westelijke deel van plangebied.

Afbeelding 1.8 | Sloot aan zuidgrens van westelijk deel plangebied met krabbenscheervegetatie.

Afbeelding 1.9 | Pitrusvegetatie in westelijk deel plangebied.

Afbeelding 1.10 | Watergang aan zuidgrens van oostelijk deel plangebied.

2. Onderzoeksmethode

Om antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvragen is een toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming uitgevoerd. Hiermee is de ecologische waarde van het plangebied onderzocht door middel van een literatuuronderzoek en een veldinventarisatie. Op deze manier wordt het voorkomen bepaald van beschermde soorten binnen de Wet natuurbescherming en wordt gekeken of de voorgenomen ingrepen effecten hebben op beschermde natuurgebieden of beschermde houtopstanden. De gebruikte onderzoeksmethoden worden hieronder beschreven.

2.1. Literatuuronderzoek

Voor het literatuuronderzoek naar beschermde gebieden, soorten en houtopstanden is o.a. gebruik gemaakt van informatiebronnen beschikbaar gesteld door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en de Provinciale Structuurvisie van de betreffende provincie. Daarnaast zijn verspreidingsgegevens uit het archief van Bureau Viridis, de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF), verspreidingsatlassen en vrij beschikbare verspreidingsgegevens van soortenorganisaties gebruikt. De gebruikte bronnen staan vermeld in hoofdstuk 8.

De resultaten van het literatuuronderzoek hebben uitgewezen welke beschermde soorten in de omgeving van het plangebied verwacht kunnen worden. Tijdens het veldbezoek is speciale aandacht besteed aan het

mogelijke voorkomen van deze soorten. Voor literatuuronderzoek naar houtopstanden is gebruik gemaakt van bestaande digitale kaarten van de bebouwde kom voor de betreffende gemeente.

2.2. Veldonderzoek

Bureau Viridis heeft op 30 januari 2023 een veldbezoek uitgevoerd. Bij het veldbezoek is op basis van geografische ligging, terreingesteldheid en *expert judgement* beoordeeld of in en rond het plangebied beschermde natuurwaarden kunnen voorkomen of dat er voor beschermde soorten geschikt leefgebied aanwezig is.

2.3. Effectenanalyse

De uit het literatuuronderzoek en veldonderzoek verkregen gegevens van beschermde soorten, beschermde gebieden en houtopstanden zijn geanalyseerd om na te gaan of er bij de uitvoering van de werkzaamheden mogelijk verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming worden overtreden. Als blijkt dat er beschermde natuurwaarden zijn die mogelijk negatieve effecten kunnen ondervinden van de plannen is dit beschreven in de voorliggende rapportage. Wanneer mogelijk worden alternatieven of mitigerende maatregelen voorgesteld om negatieve effecten te voorkomen of verzachten. Indien de aanwezigheid van de soorten en/of de negatieve effecten nader onderzoek behoeft, wordt dit aangegeven in de toetsing.

3. Gebiedsbescherming

De wetgeving met betrekking tot beschermde gebieden betreft Natura 2000-gebieden en het Natuurnetwerk Nederland. Bescherming van Natura 2000-gebieden is vastgelegd in Hoofdstuk 2 van de Wet Natuurbescherming. Vanuit de Provinciale Structuurvisie zijn een aantal gebieden aangewezen als Natuurnetwerk Nederland (NNN) en daarmee provinciaal beschermd.

Naast de gebiedsbescherming geldt ook een algemene zorgverplichting (artikel 1.11) voor alle Natura 2000-gebieden en bijzondere nationale natuurgebieden. Ook de niet-beschermde gebieden vallen hier dus onder. Deze verplichting beoogt het voorkomen of beperken van de schade aan in het wild levende soorten en gebieden. Bij elke project dient rekening te worden gehouden met de zorgplicht, zie ook Bijlage A.

3.1. Natura 2000-gebieden

Natura 2000 is de overkoepelende naam voor gebieden die op Europees niveau worden beschermd vanuit de Vogel- en Habitatrichtlijn. Vanuit deze richtlijnen worden specifieke diersoorten en hun habitat beschermd om de biodiversiteit te behouden, te herstellen of uit te breiden. Hierbij zijn er specifieke instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd per gebied.

Het ondernemen van projecten, plannen of activiteiten in en in de omgeving van een Natura 2000-gebied kunnen mogelijk leiden tot (significant) negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen. Wanneer dergelijke effecten mogelijk kunnen worden verwacht, dient door middel van een Voortoets op voorhand getoetst te worden wat de effecten van een project tijdens de uitvoerfase en gebruiksfase zijn op de ter plaatse aangewezen habitattypen en -soorten. Indien het niet mogelijk is om significante negatieve effecten op voorhand uit te sluiten is er sprake van een vergunningsplicht en moet een 'Passende beoordeling' uitgevoerd worden. Dit is afhankelijk van of de plannen wel of niet van significant negatieve invloed kunnen zijn. In deze toetsing worden de projecten, plannen of activiteiten getoetst op hun invloed op de instandhoudingsdoelstellingen en of (onder bepaalde

voorwaarden) toestemming voor de uitvoering kan worden verleend door het bevoegd gezag. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied 'Nieuwkoopse Plassen & De Haeck' ligt op een afstand van 1,1 kilometer (Figuur 3.1). Daarnaast ligt het Natura 2000-gebied 'Oostelijke Vechtplassen' op een afstand van ruim 9,5 kilometer.

Effectbeoordeling Natura 2000

Het plangebied ligt niet binnen de grenzen van een Natura 2000-gebied. Van een directe aantasting en afname van areaal aan beschermd natuurgebied is geen sprake. Het nabijgelegen Natura 2000-gebied ligt op voldoende ruime afstand dat geen negatieve invloed verwacht wordt van factoren die slechts een korte reikwijdte hebben, zoals bodemtrillingen, geluids- en lichtbelasting. De enige factor die op grotere afstand werkzaam is en op basis van zijn reikwijdte van invloed kan zijn, betreft stikstofdepositie.

Vanwege de tussenuitspraak van de Raad van State inzake het Porthos-project is de partiële bouwvrijstelling, welke van kracht was sinds juli 2021, komen te vervallen. Deze vrijstelling bleek om meerdere redenen niet te voldoen aan het Europese natuurbeschermingsrecht: de beoordeling is namelijk op groot schaalniveau (nationaal) uitgevoerd en niet per individueel natuurgebied. Daarnaast is de vrijstelling gebaseerd op maatregelen die nog niet zijn uitgevoerd en bewezen effectief zijn. De situatie is daarom weer hetzelfde als voor juli 2021, dit houdt in dat projecten ook voor wat betreft de aanlegfase individueel beoordeeld dienen te worden. Zowel in het kader van bestemmingsplanwijzigingen als omgevingsvergunningprocedures zal naast de gebruiksfase ook de bouwfase moeten worden onderzocht.

In de uitvoerende fase kan een tijdelijke verhoging van stikstofdepositie plaatsvinden ten gevolge van uitstoot van het bouwverkeer en machines die tijdens werkzaamheden gebruikt worden. In de Natura 2000-gebieden 'Nieuwkoopse Plassen & De Haeck' en 'Oostelijke Vechtplassen' zijn stikstofgevoelige habitattypen aanwezig op een afstand van respectievelijk 1,1 en 9,5 kilometer. Een stikstofberekening kan hier

inzicht bieden in de mate van stikstofdepositie als gevolg van de werkzaamheden op deze stikstofgevoelige habitattypen.

Conclusie Natura 2000

Het is noodzakelijk om een stikstofberekening in het kader van Natura 2000-gebieden uit te voeren. Voor het uitvoeren van een stikstofberekening zijn gedetailleerde gegevens over het in te zetten materieel en het aantal gebruiksuren noodzakelijk.

3.2. Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Het NNN vormt een robuust netwerk van natuurgebieden en tussenliggende verbindingzones. Dit netwerk bestaat uit bestaande natuurgebieden, nieuw aan te leggen natuur en verbindingzones tussen deze gebieden. Ook de aangewezen gebieden voor agrarisch natuurbeheer behoren tot het NNN. De planologische verankering van het NNN vindt plaats in (gemeentelijke) bestemmingsplannen. Een 'Nee, tenzij'-toets dient te worden uitgevoerd wanneer ruimtelijke ontwikkelingen geheel of gedeeltelijk binnen de begrenzing van het NNN plaatsvinden en negatieve effecten op de wezenlijke waarden en kenmerken van het netwerk optreden en/of een bestemmingsplanwijziging moet worden doorgevoerd. Hierin wordt beoordeeld of er significante effecten op de wezenlijke waarden en kenmerken van het netwerk optreden als gevolg van de voorgenumen maatregelen.

Conclusie NNN

Voor dit project is het uitvoeren van een 'Nee, Tenzij'-toets niet nodig omdat de bestemming van het gebied natuur blijft en de wezenlijke waarden en kenmerken niet aangetast worden omdat het project juist op de verbetering van de natuur gericht is.

Figuur 3.1 | Beschermde gebieden in de omgeving van het plangebied.

4. Soortbescherming

Dier- en plantensoorten zijn verdeeld in drie categorieën en worden in meer of mindere mate beschermd:

- Vogelrichtlijnsoorten, hieronder vallen alle inheemse vogelsoorten (artikel 3.1);
- Habitatrichtlijnsoorten (artikel 3.5);
- Nationaal beschermde soorten (artikel 3.10).

Per wetsartikel gelden een aantal verbodsbepalingen die mogelijk overtreden worden bij de geplande ingreep. Bij ruimtelijke ingrepen houdt dit hoofdzakelijk verband met de bescherming van nesten, verblijfplaatsen, voortplantingsbiotoop en een verbod op het doden of verwonden van beschermde soorten. Op deze verbodsbepalingen gelden enkele uitzonderingen. Zo is provinciaal een vrijstellingslijst vastgesteld met daarop een aantal soorten waarvoor deze verbodsbepalingen niet gelden. Ook kan er in specifieke gevallen gewerkt worden volgens een ministerieel goedgekeurde gedragscode waarin voorschriften opgenomen zijn om de effecten te beperken.

Naast de verbodsartikelen voor beschermde soorten en gebieden geldt ook een algemene zorgverplichting (artikel 1.11) voor alle inheemse dier- en plantensoorten, inclusief de niet beschermde en vrijgestelde soorten. Deze verplichting beoogt het voorkomen of beperken van schade aan gebieden en in het wild levende soorten. Deze zorgverplichting geldt voor alle hieronder beschreven soortgroepen en zal daarom niet nog eens per soortgroep worden beschreven. In het volgende hoofdstuk worden algemene mitigerende maatregelen beschreven om aan de zorgplicht te voldoen.

Hieronder worden de resultaten van het literatuur- en veldonderzoek per soortgroep besproken. Voor elke soortgroep is een effectenbeoordeling opgenomen waarin helder wordt beschreven of er negatieve effecten op beschermde soorten worden verwacht en of er, indien van toepassing, mitigerende maatregelen mogelijk zijn om deze effecten te voorkomen.

4.1. Vaatplanten

Uit de omgeving van het plangebied zijn recente waarnemingen van twee soorten beschermde planten bekend (NDFF, 2021). Beide soorten komen uitsluitend voor in het Nieuwkoopse plassengebied en De Haeck in deze omgeving.

Groenknolorchis (*Liparis loeselii*) komt voor op locaties met zeer specifieke omstandigheden: natte, zwak zure tot kalkhoudende en voedsel- en stikstofarme grond, zoals in duinvalleien, trilvenen, kalkmoerassen, veenmosrietland en heidemoerassen (verspreidingsatlas.nl). Deze specifieke omstandigheden van voldoende kwaliteit en omvang zijn binnen het plangebied niet aanwezig, maar worden enkel aangetroffen in het Natura 2000-gebied Nieuwkoopse Plassen en De Haeck. Tevens zijn tijdens het veldbezoek in het geheel geen orchissen aangetroffen.

Naaldenkervel (*Scandix pecten-veneris*) groeit in akkers en akkerranden, ruderaal plekken, verstoorde bermen en haventerreinen (verspreidingsatlas). Dergelijk relatief kalkrijk habitat komt niet voor binnen het plangebied. Aanwezigheid van deze soort is daarom op voorhand al uit te sluiten binnen het plangebied.

Overige beschermde soorten vaatplanten zijn op basis van habitatkenmerken en verspreidingsgegevens niet binnen de invloedsfeer van de werkzaamheden te verwachten.

Effectbeoordeling vaatplanten

Op basis van het literatuur- en veldonderzoek is niet te verwachten dat beschermde vaatplanten in het plangebied of binnen de invloedsfeer van de werkzaamheden voorkomen. Het is daarom uitgesloten dat de voorgenomen werkzaamheden negatieve effecten veroorzaken op beschermde vaatplanten.

Conclusie vaatplanten

Vanuit bovenstaande kan worden geconcludeerd dat:

- In het plangebied geen beschermde vaatplanten aanwezig zijn.

4.2. Grondgebonden zoogdieren

In de omgeving van het plangebied, en dan met name in het Natura 2000-gebied 'Nieuwkoopse plassen & De Haeck' zijn drie soorten strikt beschermde grondgebonden zoogdieren bekend.

Noordse woelmuis (*Microtus oeconomus*) is een soort die een scala aan habitattypen kan bewonen. De soort is echter nogal gevoelig voor concurrentie met andere woelmuissoorten. Op plekken waar ook andere soorten voorkomen komt de soort daarom hoofdzakelijk voor in drassige gebieden met veel dynamiek in waterstand en beheer. Voorbeelden van dergelijke geschikte habitats zijn rietlanden, oeverlanden van meren en extensief gebruikte hooi- en weilanden (BIJ12, 2017). In het Nieuwkoopse plassengebied is dergelijk habitat ruim aanwezig. Binnen het plangebied is weinig dekking aanwezig en/of te weinig dynamiek en te droge omstandigheden waardoor hier andere woelmuissoorten voor kunnen komen. Bovendien zijn de delen waar wel wat meer dekking te vinden is van te beperkte omvang voor de soort. Het is daarom uitgesloten dat noordse woelmuis voorkomt binnen het plangebied.

Waterspitsmuis (*Neomys fodiens*) is een andere soort die bekend is uit het Nieuwkoopse plassengebied en de oevers van de Grecht. De waterspitsmuis komt voor in en langs schoon, niet te voedselrijk, al dan niet stromend water met een rijke onderwatervegetatie en ruig begroeide oevers maar ook in rietlanden en moerasvegetaties en vochtig elzenbroekbos. Voorwaarde is een, ook in de winter aanwezige dekkende vegetatie van onder andere grove grassen en veel schuilgelegenheid (De Jong & Regelink, 2008.). Binnen het plangebied is slechts op de kade aan de noordgrens van het plangebied voldoende dekking te vinden voor waterspitsmuis. Hier zijn veel grassen aanwezig en het westen verandert dit in overwegende houtige begroeiing met veel braam. Beide biotopen kunnen door waterspitsmuis bewoond worden. De rest van het plangebied is veel meer open en zou daardoor hooguit incidenteel door waterspitsmuis bezocht kunnen worden. Vanwege de betrekkelijk grote afstanden die de soort af kan leggen is niet uit te sluiten dat de soort vanuit meer uitgestrekter leefgebied in de omgeving ook geschikt habitat binnen het plangebied weet te bereiken en/of dit als migratieroute gebruikt.

Otter (*Lutra lutra*) komt tegenwoordig weer in redelijke aantallen voor binnen het Nieuwkoopse

plassengebied. Het aantal otters breidt zich hier steeds verder uit. Territoria van otters zijn groot en daarbij is er ook behoefte aan voldoende dekking, voedsel en rust. Het plangebied voldoet niet aan deze behoeften. Er is te veel verstoring en enkel zeer plaatselijk is enige dekking aanwezig. Omdat otters zeer mobiel zijn kan het wel voorkomen dat een otter incidenteel het plangebied verkent. Ook als migratieroute kan het plangebied, ook vanwege het feit dat het vrij veel dekking biedt, goed gebruikt worden.

Wel kan worden uitgesloten dat het plangebied een essentiële functie heeft. Voor de aanwezigheid van een verblijfplaats is het te kleinschalig. Als migratieroute kan het plangebied zeker gebruikt worden, echter zijn er ook allerlei alternatieve routes in de omgeving om zich van oost naar west en vice versa te verplaatsen.

Naast de strikt beschermde grondgebonden zoogdieren kunnen ook enkele andere soorten verwacht worden die provinciaal vrijgesteld zijn. Wezel (*Mustela nivalis*), haas (*Lepus europaeus*), veldmuis (*Microtus arvalis*) en vos (*Vulpes vulpes*) kunnen bijvoorbeeld verwacht worden. Voor deze soorten geldt wel de zorgplicht.

Effectbeoordeling grondgebonden zoogdieren

Aanwezigheid van waterspitsmuis binnen het plangebied kan niet worden uitgesloten. Op de kade aan de noordgrens van het plangebied bevindt zich geschikt leefgebied en mogelijk ook verblijfplaatsen van de soort. Indien hier werkzaamheden worden uitgevoerd kunnen verblijfplaatsen worden vernield en eventueel dieren worden gedood. In deze zone worden enkel plaatselijk stukken afgeplagd en op een drietal locaties wordt een dam voorzien over de sloot zuidelijk van deze strook.

Incidentele aanwezigheid van otter kan niet geheel worden uitgesloten. Op het moment dat de werkzaamheden uitgevoerd worden zal otter echter door de verstoringen zich niet binnen het plangebied bevinden. Enige negatieve effecten op otter als gevolg van de werkzaamheden zijn daarom uitgesloten.

Daarnaast moet rekening worden gehouden met de algemene zorgverplichting (artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming) voor de provinciaal vrijgestelde soorten.

Conclusie grondgebonden zoogdieren

Vanuit bovenstaande kan worden geconcludeerd dat:

- Negatieve effecten op waterspitsmuis niet uitgesloten zijn.
- Nader onderzoek naar waterspitsmuis noodzakelijk is.
- Er rekening gehouden moet worden met de algemene zorgverplichting (artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming).

4.3. Vleermuizen

Op basis van het literatuuronderzoek is gebleken dat in de directe omgeving van het plangebied vleermuizen kunnen worden verwacht. Bij het gebruik van het landschap door vleermuizen wordt onderscheid gemaakt in vaste verblijfplaatsen, vliegroutes en foeragegebied.

Vaste verblijfplaatsen

Vleermuizen zijn globaal te verdelen in gebouwbewonende soorten zoals gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en boombewonende soorten zoals rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*) en watervleermuis (*Myotis daubentonii*). Daarnaast bestaan soorten die van beide elementen gebruikmaken. Daarbij is ook onderscheid te maken in zomer- en winterverblijfplaatsen van de verschillende soorten. Sommige soorten zoals de gewone dwergvleermuis verblijven het gehele jaar in gebouwen (in spouwmuren, achter gevelbetimmeringen, achter dakbeschot en in schoorstenen etc.). Terwijl een soort als de rosse vleermuis jaarrond verblijft in bomen (in holten, spleten en achter loshangend schors). De watervleermuis overwintert echter weer in bunkers, grotten en kelders, maar verblijft in de zomerperiode in boomholten.

Gebouwbewonende vleermuissoorten

Gebouwbewonende vleermuizen hebben hun verblijfplaats achter gevelbetimmering, in spouwmuren, achter dakbeschot en in schoorstenen. Binnen het plangebied zijn geen gebouwen aanwezig. Verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen binnen het plangebied kunnen daarom ook worden uitgesloten.

Boombewonende vleermuissoorten

Boombewonende soorten worden gevonden in holten en spleten in bomen en achter loshangend schors. Binnen het plangebied zijn geen bomen aanwezig met holtes of potentie voor holtes. De bomen die aanwezig

zijn, zijn heel jong en hebben een beperkte diameter. Verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden zijn daarom uit te sluiten.

Vliegroutes

Om zich van verblijfplaats naar foerageergebied te verplaatsen, worden door een aantal soorten steeds dezelfde lijnvormige elementen gebruikt. De gewone dwergvleermuis gebruikt bijvoorbeeld vaak bomenrijen om zich te oriënteren. Als een dergelijke route verdwijnt of onderbroken wordt, vervalt deze mogelijkheid. Vleermuizen moeten dan een alternatieve route gebruiken. Wanneer dit niet mogelijk is en als de vliegroute door veel vleermuizen wordt gebruikt, kan dit een significant negatief effect hebben op de vleermuizenpopulatie in het gebied. Het verdwijnen van een essentiële vliegroute leidt zo tot het niet meer functioneren van een verblijfplaats, dergelijke essentiële vliegroutes zijn daarom strikt beschermd.

De opgaande begroeiing binnen het plangebied vormt een geschikte vliegroute voor vleermuizen. Het betreft echter geen essentiële vliegroute, omdat er veel bomenrijen en bosschages staan in nabije de omgeving.

Foerageergebied

Alle in Nederland voorkomende vleermuizen leven van insecten. Zij foerageren daarom op plaatsen waar veel insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld op kruinhoogte tussen bomen, boven water en in de luwte van dijken. Als een dergelijk foerageergebied van zeer groot belang is voor vleermuizen van een bepaalde verblijfplaats, kan gesproken worden van een essentieel foerageergebied. Als een dergelijk foerageergebied verloren zou gaan, zou de voedselvoorziening van deze vleermuizen verdwijnen, waardoor ze de verblijfplaats moeten verlaten. Het verdwijnen van het foerageergebied leidt zo tot het niet meer functioneren van de verblijfplaats. Dergelijk essentieel foerageergebied is strikt beschermd.

Het plangebied bevat geschikt foerageergebied wegens de aanwezigheid van zowel opgaande begroeiing als wateroppervlakten. Het betreft echter geen essentieel foerageergebied, omdat er voldoende alternatieve foerageergebieden zijn in de omgeving. Dit geldt voor verscheidene bosschages en watergangen in de omgeving.

Effectbeoordeling vleermuizen

Op basis van het literatuur- en veldonderzoek is het voorkomen van verblijfplaatsen van vleermuizen met zekerheid uit te sluiten. Eventuele vliegroutes in het plangebied blijven hun functie behouden en worden niet negatief door de werkzaamheden beïnvloed. Bovendien is uit te sluiten dat deze eventuele vliegroutes een essentiële functie hebben. Het is ook uitgesloten dat er essentieel foerageergebied door de werkzaamheden wordt beïnvloed. Het is daarom uitgesloten dat de voorgenomen werkzaamheden negatieve effecten veroorzaken op vleermuizen. Een nader onderzoek naar vleermuizen is daarom ook niet noodzakelijk.

Conclusie vleermuizen

Vanuit bovenstaande kan worden geconcludeerd dat:

- Het uitgesloten is dat in het plangebied verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuissoorten en boombewonende vleermuizen aanwezig zijn.
- Het plangebied als foerageergebied en/of vliegroute door vleermuizen gebruikt kan worden, echter heeft het hier niet een essentiële functie vanwege voldoende alternatieven in de omgeving.

4.4. Vogels

Voor vogels wordt in de Wet natuurbescherming onderscheid gemaakt tussen soorten met een jaarrond beschermde nestplaats en algemene broedvogels waarvan de nesten uitsluitend beschermd zijn gedurende de periode waarin deze in gebruik zijn (zie Tabel A in Bijlage A). In het plangebied is onderzocht of jaarrond beschermde nestplaatsen van vogels aanwezig (kunnen) zijn. Ook is gezocht naar nesten van en geschikte nestgelegenheid voor algemene broedvogels.

Jaarrond beschermde nesten

Er is specifiek gelet op de (mogelijke) aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van vogels. Hierbij is bijvoorbeeld te denken aan nesten van buizerd (*Buteo buteo*) of ooievaar (*Ciconia ciconia*). Jaarrond beschermde nesten zijn niet aangetroffen en worden ook niet verwacht binnen de invloedsfeer van het plangebied. Er zijn geen grote hoge bomen aanwezig binnen het plangebied en ook geen holtes in bijvoorbeeld knotwilgen of kasten.

Algemene broedvogels

Binnen het plangebied, langs de oevers van watergangen, kunnen wel algemene broedvogels zoals wilde eend (*Anas platyrhynchos*) en meerkoet (*Fulica atra*) tot broeden komen. Daarnaast kunnen in aanwezige struiken en boompjes allerlei andere vogelsoorten zoals merel (*Turdus merula*) en houtduif (*Columbus palumbus*) tot broeden komen.

Effectbeoordeling vogels

Binnen het plangebied worden diverse broedvogels verwacht. In gebruik zijnde nesten zijn beschermd onder de Wet Natuurbescherming. Wanneer er werkzaamheden worden uitgevoerd terwijl er nesten in gebruik zijn, kunnen negatieve effecten optreden. Om deze effecten te voorkomen, dienen preventieve maatregelen te worden uitgevoerd (Hoofdstuk 6). Een nader onderzoek naar beschermde vogels is niet noodzakelijk.

Conclusie vogels

Vanuit bovenstaande kan worden geconcludeerd dat:

- In het plangebied of in de directe omgeving geen jaarrond beschermde nesten aanwezig zijn.
- Negatieve effecten op vogels met jaarrond beschermde nesten zijn uitgesloten.
- Er binnen het plangebied algemene broedvogels met niet-jaarrond beschermde nesten tot broeden kunnen komen, waarvan de nesten tijdens werkzaamheden in het broedseizoen vernield kunnen worden of ernstige verstoring tot hetzelfde effect leidt.
- Dit is een overtreding van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 3.1, lid 2.
- Mitigerende maatregelen zijn noodzakelijk, deze worden beschreven in hoofdstuk 6.

4.5. Vissen

Binnen het plangebied worden geen beschermde vissoorten verwacht. Wel kunnen er in de sloten in het plangebied allerlei algemene vissoorten verwacht worden zoals snoek (*Esox lucius*) en zeelt (*Tinca tinca*). Tijdens het veldbezoek werd rietvoorn (*Scardinius erythrophthalmus*) en bittervoorn (*Rhodeus amarus*) gevangen. Deze soorten worden niet strikt beschermd onder een verbodsartikel, echter geldt voor deze soorten wel de zorgplicht.

Grote modderkruiper (*Misgurnus fossilis*) komt in delen van Nederland voor in kleine watergangen met vaak enige mate van verlanding. In de ruime omgeving

van het plangebied is de soort echter niet bekend en daarom kan aanwezigheid binnen het plangebied op basis van verspreiding worden uitgesloten.

Effectbeoordeling

Gezien er geen beschermde vissoorten verwacht worden zijn negatieve effecten op deze soorten uitgesloten. Wel geldt er voor ander vissoorten de zorgplicht. Dit betekent dat de werkzaamheden op dusdanige wijze uitgevoerd dienen te worden dat de schade zo veel als mogelijk beperkt wordt. Deze maatregelen worden nader beschreven in hoofdstuk 6.

Conclusie vissen

Vanuit bovenstaande kan worden geconcludeerd dat:

- In het plangebied zijn geen beschermde vissen aanwezig.
- In het kader van de zorgverplichting algemeen voorkomende vissen bij het dempen van de watergang overgeplaatst moeten worden.

4.6. Amfibieën

Aan strikt beschermde amfibieën kunnen heikikker (*Rana arvalis*) en rugstreeppad (*Epidalea calamita*) voorkomen binnen het plangebied. Beide soorten komen algemeen voor in de omgeving (NDFF, 2023) en ook in vergelijkbaar habitat (graslanden in agrarisch gebruik).

De **heikikker** plant zich vooral voort in allerlei wateren op veen-, zand- en kleigrond. In de klei en veenpolders zijn vaak veel voortplantingsplaatsen met weinig exemplaren aanwezig. De heikikker komt ook voor in sloten in intensief beheerde graslanden. Voorwaarde lijkt de aanwezigheid van een flauwe overgang van grasland naar sloot te zijn met een gevarieerde, natte, al dan niet ingetrapte oeverzone te zijn (De Jong, 1988; Creemers & van Delft, 2009).

Binnen het plangebied zijn meerdere watergangen aanwezig. Met name de kleinere, smallere sloten met een flauwe oever en voldoende dekking nabij voldoen als voortplantingswater van heikikker. Gezien heikikker daarnaast ook een groot deel van het jaar op het land doorbrengt en zich dan makkelijk over enige afstand verplaatst kan deze soort dus in potentie in het gehele plangebied voorkomen.

Rugstreeppad stelt andere eisen dan heikikker en geeft een voorkeur aan wateren met weinig onderwatervegetatie. De rugstreeppad is een pioniersoort die zich voortplant in onbeschaduwde, ondiepe water (5 -30

cm) zoals tijdelijke poeltjes en plassen, maar ook in (recent geschoonde) slootjes, vennen en ondiepe delen van grotere wateren. Voorwaarde is dat het water snel opwarmt en geen of nauwelijks vegetatie bevat (Creemers et al., 2009; Spitzen-Van der Sluijs et al., 2007; Spitzen-Van der Sluijs et al., 2008,).

De binnen het plangebied aanwezige wateren zijn matig geschikt voor rugstreeppad, vanwege de aanwezigheid van een zachte bodem, weinig ondiepe oeverzones en vrij veel vegetatie. In sommige watergangen zijn echter wel ondiepe zones aanwezig die rugstreeppad kan gebruiken als voortplantingswater. Bovendien ontwikkeld zich soms later in het jaar flab in de watergangen, die door rugstreeppad ook gebruikt kan worden als ondiepe zone. Rugstreeppad spendeert het grootste deel van de tijd op het land. De hogere delen van het plangebied kunnen mogelijk fungeren als landhabitat doordat rugstreeppadden hier weg kunnen kruipen in holletjes of onder materiaal.

Andere strikt beschermde amfibieënsoorten worden niet verwacht binnen het plangebied. Deze soorten komen niet voor in de omgeving van het plangebied. Kamsalamander komt wel voor bij Haarzuilens, waar enkele poelen liggen op een golfbaan in bosrijke omgeving. In het veenweidegebied zijn de omstandigheden echter ongeschikt en komt deze soort dan ook niet voor (Creemers & van Delft, 2009).

Naast de strikt beschermde amfibieën kunnen ook enkele andere soorten verwacht worden die provinciaal vrijgesteld zijn. Gewone pad (*Bufo bufo*), bruine kikker (*Rana temporaria*), bastaardkikker (*Pelophylax klepton esculentus*) en kleine watersalamander (*Lissotriton vulgaris*) kunnen verwacht worden. Voor deze soorten geldt wel de zorgplicht.

Effectbeoordeling amfibieën

Heikikker en rugstreeppad kunnen binnen het plangebied verwacht worden. Bij de uitvoering van de werkzaamheden wordt mogelijk voortplantingshabitat van deze soorten vernietigd en/of worden individuen verwond of gedood. Ook door vergravingen in de oever kan het water dusdanig vertroebelen dat het (tijdelijk) zijn functionaliteit als voortplantingshabitat verliest. Door het nemen van mitigerende maatregelen zijn deze effecten niet geheel te voorkomen en daarom is mogelijk een ontheffing benodigd. Hiervoor dient eerst door middel van een soortgericht onderzoek vastgesteld te worden of de soort al dan niet aanwezig is.

Naast strikt beschermde amfibieën kunnen ook vrijgestelde soorten negatieve effecten ondervinden van de werkzaamheden en dient in het kader van de zorgplicht (artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming) hier rekening mee te worden gehouden.

Conclusie amfibieën

Vanuit bovenstaande kan worden geconcludeerd dat:

- In het plangebied komt mogelijk heikikker en rugstreeppad voor.
- Bij de uitvoering van de werkzaamheden kunnen negatieve effecten ten aanzien van deze soorten optreden.
- Nader onderzoek naar heikikker en rugstreeppad is noodzakelijk.
- Er moet rekening gehouden worden met de algemene zorgverplichting (artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming).

4.7. Reptielen

De meeste reptielensoorten zijn niet bekend uit de omgeving van het plangebied. Ringslang (*Natrix helvetica*) komt wel oostelijk van het gebied voor. Oostelijk van de A2 en het Amsterdam-Rijnkanaal komt de soort algemeen voor. In toenemende mate worden de laatste jaren ook waarnemingen gemeld westelijk van de A2 (NDFF, 2023). Het lijkt er dus op dat de soort zich in westelijke richting weet te verplaatsen en dan dus mogelijk ook in het plangebied terecht komt. Binnen het plangebied is aanwezigheid van ringslang daarom ook niet uit te sluiten. Vanwege de toch nog lage dichtheid van ringslang in deze regio zal aanwezigheid meer van incidentele aard zijn. De verwachting is daarom ook niet dat het plangebied een essentiële functie vervuld voor de soort. Door de aanleg van een ringslangbroeihoop kan het plangebied in de toekomst wel een functie krijgen voor ringslang, dus hier ligt potentie om het gebied voor de soort te verbeteren.

Effectbeoordeling reptielen

Gezien aanwezigheid van ringslang van incidentele aard zal zijn en er geen essentiële functies verwacht worden zijn negatieve effecten op ringslang uit te sluiten.

Conclusie reptielen

Vanuit bovenstaande kan worden geconcludeerd dat:

- In het plangebied ringslang incidenteel aanwezig kan zijn.
- Gezien er geen essentiële functies verwacht worden zijn negatieve effecten op de soort uit te sluiten.

4.8. Ongewervelden

In de omgeving van het plangebied zijn uit de NDFF en verspreidingsgegevens uit het archief van Bureau Viridis recente waarnemingen bekend van vijf beschermde soorten ongewervelden. Dit betreffen platte schijfhoren (*Anisus vorticulus*), groene glazenmaker (*Aeshna viridis*), gevlekte witsnuitlibel (*Leucorhinia pectoralis*), sierlijke witsnuitlibel (*L. caudalis*) en gestreepte waterroofkever (*Graphoderus bilineatus*). Voor deze soorten geldt dat zij onlosmakelijk verbonden zijn met waterhoudende elementen. Binnen het plangebied zijn vele watergangen aanwezig.

Sierlijke en gevlekte witsnuitlibel zijn slechts in kleine aantallen – en sierlijke witsnuitlibel na 2018 helemaal niet meer – waargenomen in het Nieuwkoopse plassen gebied & De Haack. Deze soorten waren lange tijd geheel afwezig in deze hoek van het land. Hoewel de soorten dus vrij recentelijk nog aanwezig waren in de omgeving heeft hier mogelijk geen voortplanting plaatsgevonden, gezien de afwezigheid van exemplaren in 2019. Aanwezigheid van de beide witsnuitlibellen in het plangebied lijkt daarom ook uitgesloten. Naast de (waarschijnlijke) afwezigheid van zich voortplantende populaties in de omgeving missen de watergangen ook drijvende (natante) planten die essentieel zijn voor de voortplanting van sierlijke witsnuitlibel en vaak ook aangetroffen worden in voortplantingshabitat van gevlekte witsnuitlibel, tezamen met verlandingsvegetaties (Ministerie van LNV, 2008^a).

Groene glazenmaker is de derde libellensoort die bekend is uit de omgeving van het plangebied. In tegenstelling tot de andere twee libellensoorten is deze ook buiten natuurgebieden volop bekend in de regio (NDFF, 2021). Essentieel voor de voortplanting van groene glazenmaker is de aanwezigheid van krabbenscheervegetaties (Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002). In het veenweidegebied ten noorden van Kamerik zijn sloten met zeer uitgebreide krabbenscheervegetaties bekend. Op deze locaties zijn ook veel waarnemingen van groene glazenmaker bekend. Binnen het plangebied is één sloot waar krabbenscheer in is vastgesteld. Gezien de periode van het

veldbezoek zijn krabbenscheervegetaties niet altijd even gemakkelijk vast te stellen gezien ze grotendeels ondergedoken zijn. Omdat de sloten echter relatief ondiep zijn, zijn hier de planten wel vrij gemakkelijk te vinden. Toch sluit het niet geheel uit dat vegetaties ook op andere locaties binnen het plangebied aanwezig zijn. Op deze planten werden enkel de nimfen van de vroege glazenmaker aangetroffen tijdens het veldbezoek. Toch sluit dit zeker niet de aanwezigheid van groene glazenmaker uit, gezien de planten slechts succesievelijk zijn geïnspecteerd en bovendien de nimfen van groene glazenmaker nog vrij klein zijn.

Figuur 4.1 | Locatie van sloot met krabbenscheervegetatie.

In Nederland leeft de **platte schijfhoren** overwegend in ondiepe, onbeschaduwde wateren met een uitbundige onderwatervegetatie. Jonge exemplaren worden veel in draadwervevegetaties aangetroffen. In voedselrijke poldersloten komt platte schijfhoren voor in vegetaties met soorten als smalle waterpest, grof hoornblad, kikkerbeet, puntkroos en drijvende kroossoorten. In minder voedselrijke wateren komt de platte schijfhoren voor in vegetaties met brede waterpest, krabbenscheer of glanzig fonteinkruid (Boesveld, 2008; Boesveld, 2011). Binnen het plangebied zijn diverse watergangen aanwezig waar platte schijfhoren

mogelijk voorkomt. Hoewel tijdens het veldbezoek nog weinig onderwatervegetatie zichtbaar was kan zich dit gedurende het groeiseizoen verder ontwikkelen. Platte schijfhoren komt voor in het Nieuwkoopse Plassengebied maar ook in omliggende poldergebieden die vergelijkbaar zijn met het plangebied.

Gestreepte waterroofkever is sinds 2003 bekend uit het Nieuwkoopse plassengebied. Uit de omgeving van het gebied zijn ook wel waarnemingen bekend echter dateren deze van langere tijd terug (voor 1960). Vooral in het centrale deel van het gebied komt de soort voor in lage dichtheden. De gestreepte waterroofkever komt voor in wateren met een minimale hoeveelheid kroos en geen of slechts zwakke stroming (Cuppen & Koese, 2005). Gezien de afstand van het plangebied tot het bekende verspreidingsgebied met een slechts matig geschikt tussenliggend gebied wordt niet verwacht dat gestreepte waterroofkever binnen het plangebied voorkomt.

Effectbeoordeling ongewervelden

Op basis van het literatuur en veldonderzoek is niet uit te sluiten dat platte schijfhoren en groene glazenmaker voorkomen binnen het plangebied. Bij de werkzaamheden kan leefgebied van deze soorten vernield worden en kunnen door de vergravingen in de oever de omstandigheden in het water veranderen (vertroebeling). Ook worden mogelijk individuen verwond of gedood. Door het nemen van mitigerende maatregelen zijn deze effecten niet geheel te voorkomen en daarom is mogelijk een ontheffing benodigd. Hiervoor dient eerst door middel van een soortgericht onderzoek vastgesteld te worden of de soort al dan niet aanwezig is.

Conclusie ongewervelden

Vanuit bovenstaande kan worden geconcludeerd dat:

- In het plangebied komen mogelijk platte schijfhoren en groene glazenmaker voor.

5. Houtopstanden

In de Wet natuurbescherming is in hoofdstuk 4 de bescherming van houtopstanden opgenomen. Voor bepaalde houtopstanden buiten de bebouwde kom Wet natuurbescherming geldt een meldings- en herplantingsplicht.

Het is verboden houtopstanden geheel of gedeeltelijk te vellen zonder dit voorafgaand te melden bij de provincie. Een houtopstand is hierbij gedefinieerd als een eenheid van bomen of struiken met een oppervlakte van ten minste 1.000 vierkante meter of een rijbeplanting die meer dan 20 bomen omvat. De wet schrijft verder voor dat wanneer een houtopstand geheel of gedeeltelijk is geveld, de grond binnen drie jaar moet worden herbeplant.

De bovenstaande bescherming geldt echter niet voor houtopstanden op erven of in tuinen, fruitbomen, windschermen om boomgaarden, naaldbomen bedoeld om te dienen als kerstboom, kweekgoed, bepaalde beplantingen van wilgen of populieren, bepaalde beplantingen bedoeld voor de productie van houtige biomassa en houtopstanden binnen de - bij besluit van de gemeenteraad - vastgelegde grenzen van de bebouwde kom. Ook voor het dunnen van een houtopstand gelden bovenstaande regels niet.

De provincie kan regels stellen ten aanzien van de meldingsplicht en de plicht tot herbeplanting. Alle provincies hebben verordeningen vastgesteld waarin is geregeld hoe een kapmelding moet worden ingediend, waaraan herbeplanting moet voldoen en wanneer ontheffing van de herbeplantingsplicht kan worden verleend. Sommige provincies hebben ook beleidsregels vastgesteld waarin bijvoorbeeld is aangegeven wanneer een kapverbod wordt opgelegd.

De Wet natuurbescherming beschermt geen houtopstanden binnen de bebouwde kom. Waar de grens van de "bebouwde kom Wet natuurbescherming" ligt wordt bepaald door de gemeenteraad. Dit valt vaak min of meer gelijk met de 'bebouwde kom Verkeerswet', maar kan afwijken. Binnen de bebouwde kom geldt meestal een kapverbod op grond van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) of een gemeentelijke bomenverordening. Daarnaast kunnen gemeenten ook regels stellen voor bomen buiten de bebouwde kom, bijvoorbeeld in een bestemmingsplan.

Binnen het plangebied worden geen houtopstanden geveld en daarom geldt voor dit project geen meldings- of herplantingsplicht

6. Mitigatie soortbescherming

Onderstaand is per soort(groep) beschreven met welke mitigerende maatregelen er invulling wordt gegeven aan het voorkomen dan wel te verminderen van negatieve effecten op zowel soort- als populatieniveau. Voor waterspitsmuis, heikikker, rugstreeppad, platte schijfhoren en groene glazenmaker geldt dat maatregelen pas voorgeschreven kunnen worden na het verkrijgen van een ontheffing van de Wet natuurbescherming.

6.1. Algemene maatregelen

- De werkzaamheden dienen te worden begeleid door een ecologisch deskundige. Hierdoor wordt gewaarborgd dat de maatregelen op een juiste manier uitgevoerd worden en zo wordt tevens invulling gegeven aan de algemene zorgverplichting (artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming). In Bijlage D is beschreven wat door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit wordt verstaan onder een ecologisch deskundige.
- Er moet een ecologisch werkprotocol worden opgesteld waarin alle te nemen maatregelen worden vastgelegd. Dit ecologisch werkprotocol moet op locatie aanwezig zijn en onder alle betrokken partijen bekend zijn.
- Werkzaamheden moeten aantoonbaar conform dit protocol worden uitgevoerd.
- Mochten er zich gedurende de werkzaamheden ten aanzien van beschermde soorten onvoorziene omstandigheden voordoen, dan wordt direct contact opgenomen met de ecologisch deskundige.

6.2. Zorgplicht

In de Wet natuurbescherming is in artikel 1.11 de algemene zorgverplichting opgenomen. In dit artikel is beschreven dat eenieder verplicht is om voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. De algemene zorgplicht geldt te allen tijde bij het uitvoeren van werkzaamheden, ongeacht of deze te typeren zijn als ruimtelijke ontwikkeling of bestendig beheer en onderhoud en ongeacht of er beschermde soorten aanwezig zijn. Dit laatste wil dus zeggen dat

ook als er geen beschermde soorten voorkomen de algemene zorgverplichting toch in acht genomen dient te worden. Hiervoor dienen algemene mitigerende maatregelen uitgevoerd te worden. Deze algemene mitigerende maatregelen zijn onderstaand beschreven.

- Werkzaamheden in het plangebied dienen met de minste schade voor aanwezige planten en dieren te worden uitgevoerd.
- Wees alert op dieren in het plangebied. Wacht tot dieren zelfstandig het gebied hebben verlaten.
- Werk vanuit het midden van het plangebied naar de rand, of werk langzaam in één werkrichting zodat verstoorde dieren de mogelijkheid hebben om het plangebied te verlaten. Draag er tevens zorg voor dat de richting waarin de dieren moeten vluchten voldoende beschutting of leefgebied biedt.
- Verlichting is alleen aan wanneer dat functioneel noodzakelijk is. De verlichting wordt voldoende afgeschermd en alleen op het werk gericht. Gebruik alleen verlichting met een naar beneden gerichte lichtbundel.
- Er dient zoveel mogelijk gebruik te worden gemaakt van bestaande wegen en paden.
- Wanneer werkzaamheden aan watergangen niet op dusdanige wijze uitgevoerd kunnen worden dat aquatische organismen richting een ander deel van de watergang verjaagd worden (risico op insluiting) dienen deze soorten (met name vissen en larven van amfibieën) afgevangen te worden en op een andere locatie op zo'n kort mogelijk afstand met enigszins vergelijkbare omstandigheden weer uitgezet worden. Het afvangen en weer uitzetten dient uitgevoerd te worden door een ter zake kundige;

6.3. Algemene broedvogels

Veel broedvogels zijn opportunisten die weinig eisen stellen aan hun omgeving. Alle vogelnesten zijn beschermd wanneer deze in gebruik zijn. Algemene broedvogels zijn niet standvastig, ze kunnen ieder jaar op een andere plek broeden en zijn weinig kieskeurig. Soorten die tot broeden kunnen komen in of nabij het

plangebied zijn o.a. wilde eend, meerkoet en merel. Onderstaande maatregelen en aandachtspunten moeten in acht worden genomen ten aanzien van algemene broedvogels om een overtreding van artikel 3.1, lid 2 te voorkomen.

- Er kunnen in het plangebied algemene vogels tot broeden komen. Deze vogelnesten zijn uitsluitend beschermd gedurende de periode dat deze nesten in gebruik zijn, dat wil zeggen de broed- en nestperiode;
- De broedperiode loopt globaal van 15 maart tot 31 augustus, maar ook broedgevallen buiten deze periode zijn beschermd;
- Hierdoor wordt grotendeels voorkomen dat in gebruik zijnde nesten van algemene broedvogels in de oeverzone vernield worden. Wel zijn in gebruik zijnde nesten buiten deze periode ook beschermd. Wanneer de werkzaamheden tussen 15 februari en 15 maart en tussen 31 augustus en 1 oktober worden uitgevoerd dient rekening gehouden te worden dat sommige watervogels, zoals wilde eend, relatief vroeg of laat in het jaar tot broeden kunnen komen en dat daarom op de aanwezigheid van eventuele vroege of late nesten getoetst dient te worden;
- Het is niet mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het verwijderen of verstoren van in gebruik zijnde nesten in de broed- en nestperiode. Voor verlaten nestplaatsen geldt dit niet;
- Het is in dit kader aan te bevelen om de werkzaamheden voor zover dat mogelijk is buiten de broedperiode om uit te voeren;
- Als alternatief kan, wanneer wel binnen het broedseizoen wordt gewerkt, voorafgaand aan het broedseizoen (half maart) het plangebied ongeschikt gemaakt worden voor vogels om te broeden. Dit kan door de (oever)vegetatie kort te

maaïen en deze tot en met de aanvang van de werkzaamheden kort te houden door regelmatig te maaïen.

- Bij start van de werkzaamheden binnen het broedseizoen zal er eerst een broedvogelcontrole worden uitgevoerd door een ter zake kundige om vast te stellen of er nesten van vogels aanwezig zijn. Indien er nesten aanwezig zijn dient gewacht te worden met de werkzaamheden binnen de invloedssfeer van het betreffende nest totdat deze met zekerheid verlaten zijn.
- Wanneer er geen vogels nestelen kan er begonnen worden met de ingreep. Bij aantreffen van een broedgeval in het plangebied wordt een rustzone afgezet door een ecologisch deskundige en wordt de locatie met rust gelaten tot de jongen zijn uitgevlogen. Er mogen geen werkzaamheden in de directe zone rond een nest plaatsvinden. De omvang van deze zone wordt door de begeleidende ecoloog bepaald. Eventueel kan er met schermen gewerkt worden die visuele verstoring en/of verstoring door geluid naar een broedgeval beperken.

6.4. Vleermuizen

- Werkzaamheden worden in principe enkel tijdens daglicht uitgevoerd (geen gebruik van kunstlicht). Wanneer toch gebruik gemaakt wordt van verlichting in de actieve vliegperiode van vleermuizen (april t/m oktober) dan wordt deze zo veel mogelijk op de werkzaamheden gericht en niet op de omgeving. Er wordt zoveel mogelijk voorkomen dat kunstlicht gericht wordt in de richting van de Boschwetering.

7. Conclusie en advies

7.1. Beantwoording onderzoeksvragen

Om na te gaan of door de geplande ingrepen in het plangebied verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming al dan niet worden overtreden, worden de onderzoeksvragen onderstaand beantwoord.

Gebiedsbescherming

- Zijn negatieve effecten op Natura 2000-gebieden te verwachten en is daardoor een Voortoets noodzakelijk?*

Ja, effecten als gevolg van de depositie van stikstof zijn niet uit te sluiten. Het is noodzakelijk om een stikstofberekening in het kader van Natura 2000-gebieden uit te voeren.

- Zijn significante effecten op de wezenlijke waarden en kenmerken van het Natuur Netwerk Nederland (NNN) te verwachten en is daardoor een 'Nee tenzij' toets noodzakelijk?*

Nee, omdat er geen sprake is van een aanpassing van het bestemmingsplan van natuur naar een andere functie en er geen aantasting van de wezenlijke waarden en kenmerken verwacht wordt is het niet nodig de voorgenomen ingreep te toetsen aan de instandhoudingsdoelstellingen van het Natuurnetwerk Nederland: er hoeft dus geen 'Nee Tenzij-toets' te worden uitgevoerd.

Soortbescherming

- Zijn in het plangebied beschermde soorten en/of verblijfplaatsen van deze soorten aanwezig of te verwachten?*

Ja, waterspitsmuis, heikikker, rugstreeppad, platte schijfhoren en groene glazenmaker zijn mogelijk aanwezig binnen het plangebied. Daarnaast kunnen otter en ringslang incidenteel langskomen. Ten slotte kunnen algemene broedvogels in het plangebied tot broeden komen.

- Ondervinden aanwezige beschermde soorten negatieve effecten van de voorgenomen ruimtelijke ingreep en de benodigde werkzaamheden?*

Ja, waterspitsmuis, heikikker, rugstreeppad, platte schijfhoren en groene glazenmaker ondervinden mogelijk negatieve effecten. Bij werkzaamheden aan

watgangen en omgeving kan leefgebied van de soorten aangetast worden en/of kunnen individuen verstoord, verwond of gedood worden. Dit zijn overtredingen van artikel 3.5 en 3.10 van de Wet natuurbescherming.

Daarnaast kunnen wanneer de werkzaamheden plaatsvinden tijdens het broedseizoen algemene broedvogels en in gebruik zijnde nesten verstoord en/of vernietigd worden door de geplande werkzaamheden. Dit is een overtreding van artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming.

- Is het mogelijk om optredende negatieve effecten op beschermde soorten te mitigeren? Zo ja, op welke wijze dient dit te geschieden?*

Nee, de negatieve effecten zijn niet geheel te mitigeren zonder daarbij verbodsartikelen van de Wnb te overtreden. Er dient daarom eerst vastgesteld te worden voor welke soorten ontheffing aangevraagd dient te worden en in deze ontheffing worden vervolgens mitigerende maatregelen voorgeschreven.

Voor algemene broedvogels geldt wel dat de negatieve effecten voorkomen kunnen worden door het treffen van mitigerende maatregelen zoals beschreven in hoofdstuk 6.

- Is het noodzakelijk aanvullend onderzoek uit te voeren?*

Ja, aanvullend onderzoek naar waterspitsmuis, heikikker, rugstreeppad, platte schijfhoren en groene glazenmaker dient te worden uitgevoerd. Voor veel beschermde plant- en diersoorten zijn protocollen opgesteld waarin beschreven staat waar het nader soortgericht onderzoek aan moet voldoen om aan- of afwezigheid van de betreffende soort aan te kunnen tonen. Deze onderzoeken dienen veelal in het voorjaar te worden uitgevoerd.

Houtopstanden

- *Worden er houtopstanden geveld waarop de regels van de Wet natuurbescherming van toepassing zijn en is daardoor een meldings- en herplantingsplicht van toepassing?*

Binnen het plangebied worden geen houtopstanden geveld en daarom geldt voor dit project geen meldings- of herplantingsplicht

7.2. Conclusie

Uiteindelijk is hiermee de volgende vraag beantwoord:

- *Wat zijn de benodigde vervolgstappen om de werkzaamheden in overeenstemming met de Wet natuurbescherming uit te voeren?*

De voorgenomen werkzaamheden hebben mogelijk negatieve effecten op beschermde natuurgebieden als gevolg van depositie van stikstof. Er dient daarom een stikstofberekening te worden uitgevoerd.

Met inachtneming van de in hoofdstuk 6 beschreven mitigerende maatregelen, zijn negatieve effecten van de voorgenomen werkzaamheden op beschermde soorten niet uitgesloten. Er is mogelijk sprake van een overtreding van de Wet natuurbescherming. Aanvullend onderzoek naar waterspitsmuis, heikikker, rugstreeppad, platte schijfhoren en groene glazenmaker is noodzakelijk.

8. Literatuurlijst

8.1. Literatuur

Bat Habitat key, 2018. Bat Roosts in Trees. A guide to identification and assessment for tree-care and ecology professionals. Pelagic Publishing, Exeter.

Berge, L. 2007. Resource partitioning between the cryptic species Brandt's bat (*Myotis brandtii*) and the whiskered bat (*M. mystacinus*) in the UK. University of Bristol.

BIJ12, 2017. Kennisdocument Noordse woelmuis, versie 1.0. BIJ12, Utrecht.

Boesveld, A. & V. Kalkman, 2007. Verspreiding en Habitat van de Zeggekorfslak *Vertigo Moulinsiana* in Zuid-Holland. EIS2007-04, Stichting European Invertebrate Survey – Nederland.

Boesveld, A., A. Gmelig Meyling & R. de Bruyne, 2011. Natuurbeheer, bescherming en biotoopeisen van drie bijzondere Nederlandse slakken: de Nauwe korfslak, de Zeggekorfslak en de Platte schijfhoren. *De Levende Natuur*, 112(3): 114 – 119.

Boesveld, A., A.W. Gmelig Meyling, R.H. de Bruyne, 2009. Slakken van de Habitatrichtlijn waarnemen. Stichting Anemoon, Bennebroek.

Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff, De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). – Nederlandse Fauna 7. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys (redactie), 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. – Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & Eis Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.

Broekhuizen, S., Klees, D. en Müskens G. 2010. De steenmarter. Zoogdiervereniging. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (redactie) 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. – Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Dietz, C., O. von Helversen & D. Nill, 2011. Vleermuisen Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika. Vertaling en bewerking PHC Lina. De Fontein/Tirion Uitgevers BV, Utrecht.

Gjerde, L., 2004. Methods in surveying advertisement calling *Vespertilio murinus* L., 1758, and notes on its fall distribution in Europe. *Le Rhinolophe* 17:127-132.

Jong, Th. de, 1988. Herpetofauna van de Eempolders. In: H.J.M van Buggenum (red), 1988. Verspreiding van de herpetofauna in Limburg, Noord-Brabant, Gelderland, Utrecht, Zeeland, Noord-Holland en Zuid-Holland. Uitgave van de Stichting Herpetologische Studiegroepen en het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg.

Jong, Th. H de., J. Regelink, 2008. De noordse woelmuis en andere kleine zoogdieren op de Makkumerwaard. Inventarisatie, inrichting en beheer. Bureau Viridis, Culemborg.

Kleukers, R.M.J.C., E.J. van Nieukerken, B. Odé, L.P.M. Willemse & W.K.R.E. van Wingerden, 1997. De sprinkhanen en krekels van Nederland (Orthoptera). – Nederlandse Fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

Koelman, R.M., 2011. Waterspitsmuis Gemeente Utrecht. Beoordeling van vier gebieden in de Gemeente Utrecht op de kwaliteit als leefgebied voor

- de waterspitsmuis. Rapport 2010.74. Zoogdierverneming, Nijmegen.
- Korsten, E. & Brekelmans, F., 2014, Massaal in winterslaap, Stadswerk Magazine, 07/2014, pp. 40 – 42.
- Ministerie van LNV, 2008. Profielen habitatsoorten H1042 Gevlekte witsnuitlibel. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.
- Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002. De Nederlandse libellen (Odonata). - Nederlandse Fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.
- Sendor, T., 2002. Population ecology of the pipistrelle bat (*Pipistrellus pipistrellus* Schreber, 1774): the significance of the year-round use of hibernacula for life histories. Philipps-Universität, Marburg.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. – Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2018. Vogelatlas van Nederland. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.
- Spitzen – Van der Sluijs, A.M. & A. van Rijsewijk, 2008. Landschapsgebruik van de rugstreeppad in een intensief agrarisch landschap. Tijdschrift RAVON 30: 45-50.
- Spitzen – Van der Sluijs, A.M., R. Zollinger & A.C. van Rijsewijk, 2007. Ecologisch onderzoek aan de rugstreeppad in de Noordoostpolder. Stichting RAVON, Nijmegen.
- Šuba, J. & D. Vietniece & G. Pētersons, 2010. The parti-coloured bat *Vespertilio murinus* in Rīga (Latvia) during autumn and winter. *Environmental and Experimental Biology* 8:93-96.
- Voortman, T., & Bakker, G., 2020. Spatial and temporal variation in maternity roost site use of common pipistrelles *Pipistrellus pipistrellus* (Mammalia: Chiroptera) in Rotterdam. *Deinsea* 19:1-16.
- Zagmajster, M., 2003. Display song of parti-coloured bat *Vespertilio murinus* Linnaeus, 1758 (Chiroptera, Mammalia) in southern Slovenia and preliminary study of its variability. *Natura Sloveniae* 5(1):27-41.

8.2. Websites

Verspreidingsatlas planten

Via www.verspreidingsatlas.nl/planten

Nationale Databank Flora en Fauna

Via www.ndff-ecogrid.nl/

Effecten op Natura2000 gebieden

<https://calculator.aerius.nl/calculator>

<https://natura2000.nl/gebieden>

<https://www.synbiosys.alterra.nl/bij12/effectenindicator.aspx>

Natuur Netwerk Nederland

Data.overheid.nl/datasets

Bijlage A. Wettelijk kader

Wet Natuurbescherming

De natuurwetgeving voor Nederland is per 1 januari 2017 vastgelegd in de Wet natuurbescherming. Deze wet vervangt drie wetten: de Natuurbeschermingswet, de Flora- en Faunawet en de Boswet. De Wet natuurbescherming heeft als doel bescherming, herstel en ontwikkeling van natuur zonder stijging van de lasten voor bedrijven en burgers. Het bevoegd gezag is gedecentraliseerd naar de Provincies. Deze decentralisatie houdt in dat de provincies nu o.a. verantwoordelijk zijn voor het toetsen van ontheffingsaanvragen. RVO is het bevoegd gezag voor het verlenen van ontheffing of vrijstellingen voor activiteiten en projecten in gebruik, beheer of aanleg door het rijk.

Naast de Wet natuurbescherming bestaat in Nederland het Natuur Netwerk Nederland, waarvoor de provincies beleid maken.

Binnen de wet zijn de beschermingsregimes voor Natura 2000-gebieden, soortbescherming en houtopstanden als afzonderlijke hoofdstukken opgenomen, waardoor de wet via duidelijke en eenvoudige regels voorziet in een heldere implementatie van de Europese natuurbeschermingsrichtlijnen.

Zorgplicht

Voor alle Natura 2000-gebieden, bijzondere natuurgebieden en voor alle in het wild levende dieren en planten (mét en zonder beschermstatus) is de zorgplicht van kracht (artikel 1.11). De zorgplichtbepaling houdt in dat eenieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt aan Natura 2000-gebieden, bijzondere natuurmonumenten en in het wild levende planten en dieren, evenals voor hun directe leefomgeving dergelijke handelingen achterwege laat, mitigerende maatregelen neemt of compenserende maatregelen neemt.

Natura 2000-gebieden

De wetgeving met betrekking tot Natura 2000-gebieden is vastgelegd in Hoofdstuk 2 van de Wet natuurbescherming. Natura 2000 is de overkoepelende naam voor gebieden die op Europees niveau worden beschermd vanuit de Vogel- en Habitatrichtlijn. Vanuit deze richtlijnen worden specifieke diersoorten en hun habitat beschermd om de biodiversiteit te behouden, te herstellen of uit te breiden.

Het ondernemen van projecten, plannen of activiteiten in en in de omgeving van een Natura 2000-gebied kan mogelijk leiden tot (significant) negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen. Indien het niet mogelijk is om negatieve effecten op voorhand uit te sluiten, dan is er mogelijk sprake van een vergunningsplicht en moet een habitattoets uitgevoerd worden. In een habitattoets worden de projecten, plannen of activiteiten getoetst op hun invloed op de instandhoudingsdoelstellingen en/of (onder bepaalde voorwaarden) toestemming voor de uitvoering kan worden verleend. Deze toetsing kan bestaan uit drie onderdelen;

- Voortoets;
- Passende Beoordeling;
- ADC-toets.

Voortoets

Middels een *Voortoets* wordt onderzocht of de ingrepen (significant) negatieve effecten kunnen hebben op de instandhoudingsdoelstellingen binnen de Natura 2000-gebieden. De Voortoets bestaat uit een beschrijving van het plan of project, de te verwachten effecten binnen en buiten het Natura 2000-gebied, en een analyse of daarbij (mogelijkerwijs) sprake is van significante effecten. In deze analyse mogen mitigerende en compenserende maatregelen niet meegenomen worden (Zie Kader 1, Mitigerende en compenserende maatregelen). Indien niet kan worden uitgesloten dat er significante gevolgen op de instandhoudingsdoelstellingen optreden moet een Passende Beoordeling worden opgesteld. Indien er zeker geen significant negatief effect is te verwachten dan is er geen vergunning nodig, bij het indienen van een aanvraag

wordt er een besluit tot afwijzing genomen door het bevoegd gezag.

Kader 1 | Mitigerende en compenserende maatregelen

Mitigerende maatregelen zijn maatregelen die de schadelijke gevolgen die rechtstreeks uit een plan of project voortvloeien, voorkomen of verminderen. Het doel van dergelijke maatregelen is het voorkomen van een aantasting van de natuurlijke kenmerken van een Natura 2000-gebied.

Compenserende maatregelen zijn maatregelen die de aantasting (significante effecten) op de aangewezen habitats en -soorten in een natura 2000-gebied als gevolg van een project of plan compenseren.

Passende beoordeling

Indien uit de Voortoets blijkt dat er een kans is op een significant negatief effect, dient er een *Passende Beoordeling* uitgevoerd te worden. Tijdens het vaststellen van de mogelijk negatieve effecten mogen mitigerende maatregelen wél meegewogen worden in de beoordeling, compenserende maatregelen niet. Indien uit deze toetsing blijkt de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aangetast worden kan een vergunning worden verleend en kan het plan vastgesteld worden. Blijkt er echter dat er werkelijk sprake is van mogelijk significante effecten dan wordt een vergunning alleen afgegeven indien er geen Alternatieven zijn, er Dwingende redenen van groot openbaar belang zijn en er Compensatie plaatsvindt: de *ADC-toets*.

ADC-toets

Indien negatieve effecten niet uit te sluiten zijn, kan het plan alleen vastgesteld en vergund worden indien wordt voldaan aan elk van de volgende voorwaarden (artikel 2.8-4)

- Er zijn geen Alternatieve oplossingen
- Het project wordt uitgevoerd onder Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard
- Er worden Compenserende maatregelen getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft.

Soortbescherming

Het hoofdstuk 3 'Soortbescherming' uit de Wet natuurbescherming bestaat uit drie aparte beschermingsregimes, ook wel de passieve soortbescherming genoemd: 1) de Vogelrichtlijn; 2) de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn en; 3) nationaal beschermde soorten. Voor deze drie beschermingsregimes gelden verschillende verboden en wettelijke belangen voor een ontheffingsaanvraag.

Vogelrichtlijn (artikel 3.1)

Voor van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn gelden de volgende verbodsbepalingen (Zie kader 2, Opzettelijkheid en Kader 3, Verstoring en vernietiging door verstoring):

1. opzettelijk doden en vangen van vogels;
2. opzettelijk vernielen van nesten, rustplaatsen en eieren;
3. eieren rapen en onder zich hebben;
4. opzettelijk verstoren van vogels;
5. het verbod onder 4 is niet van toepassing indien de verstoring niet van wezenlijk invloed is op de gunstige staat van instandhouding van de populatie.

Een ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen van artikel 3.1 kan alleen verleend worden als voldaan wordt aan de criteria van de ontheffingsaanvraag (zie paragraaf 2.3) en één of meer van de onderstaande wettelijke belangen uit artikel 3.3, lid 4:

1. in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
2. in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
3. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
4. ter bescherming van flora en fauna;
5. voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten;
6. het selectief vangen, onder zich hebben of verstandig gebruik van bepaalde vogels.

Kader 2 | Opzettelijkheid in de Wet Natuurbescherming

Opzettelijkheid

Een situatie waarbij iemand een handeling verricht waarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt wordt dat deze gedraging leidt tot overtreding van een verbod, ook als een kwade intentie ontbreekt.

Habitatrichtlijn (artikel 3.5)

Voor in het wild levende dieren van soorten, genoemd in de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern of het Verdrag van Bonn, met uitzondering van de soorten, bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn, gelden de volgende verbodsbepalingen (Zie kader 2, Opzettelijkheid en Kader 3, Verstoring en vernietiging door verstoring):

1. opzettelijk doden en vangen;
2. opzettelijk verstoren;
3. opzettelijk vernielen of rapen eieren;
4. opzettelijk beschadigen of vernielen voortplantings- of rustplaatsen;
5. opzettelijk plukken of vernielen planten.

Een ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen van artikel 3.5 kan alleen verleend worden als voldaan wordt aan de criteria van de ontheffingsaanvraag (zie paragraaf 2.3) en één of meer van de onderstaande wettelijke belangen uit artikel 3.8, lid 5:

1. ter bescherming van flora en fauna, en instandhouding van natuurlijke habitats;
2. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij, wateren of andere vormen van eigendom;
3. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wettelijke gunstige effecten;
4. voor onderzoek of onderwijs, reproductie of herintroductie van deze soorten of de daartoe benodigde kweek;
5. op selectieve wijze een aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben.

Nationale beschermde soorten (artikel 3.10)

Voor in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de Wet natuurbescherming bijlage, onderdeel A gelden de volgende verbodsbepalingen:

- a. opzettelijk doden of vangen;
- b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen.

Voor vaatplanten van de soorten, genoemd in de Wet natuurbescherming bijlage, onderdeel B gelden de volgende verbodsbepalingen:

- c. in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen.

Een ontheffing voor het overtreden van de verbodsbepalingen van artikel 3.10 kan alleen verleend worden als voldaan wordt aan de criteria van de ontheffingsaanvraag (zie paragraaf 2.3) en één of meer van de onderstaande wettelijke belangen uit artikel 3.8 lid 5 en artikel 3.10, lid 2:

- a. in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling;
- b. ter voorkoming van schade of overlast;
- c. ter beperking van de omvang van populaties;
- d. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden;
- e. in het kader van bestendig beheer of onderhoud landbouw of bossen;
- f. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelten, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- g. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied;
- h. in het algemeen belang, of
- i. bestendig gebruik.

Kader 3 | Verstoring en vernietiging door verstoring

Ecologische verstoring

In ecologisch opzicht is verstoring een verandering door het toedoen van mensen in hoe een dier gebruik kan maken van essentiële hulpbronnen. Het kan hierbij ook gaan om een verandering in de perceptie van het dier. Dit betreft voornamelijk de toegang tot voedselbronnen en nest- of verblijfplaatsen (Gill, 2007). Dit is vaak een tijdelijke verstoring van individuen, wat soms ook kan leiden tot negatieve effecten op populatieniveau (Bejder et al. 2009).

Juridische verstoring

Verstoring is in juridisch opzicht een relatief begrip. Sommige verstoringen zijn per definitie tijdelijk, de hierdoor optredende verstoring is dus hooguit tijdelijk en kortdurend. Niet elke (tijdelijke) verstoring is een verstoring in de zin van de wet. Uit jurisprudentie (zie bronnen) kan worden afgeleid dat een (tijdelijke) verstoring, waarbij dieren zich (tijdelijk) aan een veranderde leefomgeving moeten aanpassen, niet leidt tot een opzettelijke verstoring in het kader van de Wet natuurbescherming.

Wanneer verstoring leidt tot vernietiging

Wanneer een verstoring van dusdanig duur of intensiteit is kan het voorkomen dat dieren hun nest of verblijfplaats permanent verlaten. In deze gevallen is er juridisch sprake van het vernietigen van een nest of verblijfplaats en worden verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming overtreden.

Actieve soortbescherming

Naast de passieve soortbescherming zijn provincies wettelijk verplicht om soorten te beschermen middels de Natuurvisie (artikel 1.7) en de actieve soortbescherming (artikel 1.12). In het kader van deze actieve bescherming kunnen de provincies de lijst met beschermde soorten uitbreiden en/of gebieden aanwijzen waarvoor een extra inspanning nodig is om de staat van instandhouding van populaties te behouden of te herstellen.

Vogellijst

Alle inheemse vogelsoorten zijn beschermd in het kader van de Vogelrichtlijn (artikel 3.1). De nesten van vogels zijn beschermd als ze door de vogels in gebruik zijn, zowel in als buiten de gangbare broedperiode (15

maart tot 15 juli). De meeste vogels maken elk jaar een nieuw nest of zijn in staat een nieuw nest te maken. Slechts een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. De nesten van deze vogelsoorten zijn jaarrond beschermd waardoor de verbodsbepalingen van artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming het gehele jaar van toepassing zijn (zie Kader 4, Jaarrond beschermde vogelnesten en Tabel 1). De wetgever verstaat onder verblijfplaatsen van vogels ook nesten en holtes waar de vogels ook buiten de broedtijd regelmatig verblijven.

Beschermde houtopstanden

De bescherming van houtopstanden is geregeld in hoofdstuk 4 van de Wet natuurbescherming (voorheen Boswet). Het is verboden houtopstanden geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, zonder voorafgaande melding bij de provincie. Een houtopstand is hierbij gedefinieerd als een eenheid van bomen of struiken met een oppervlakte van ten minste 1.000 vierkante meter of een rijbeplanting die meer dan 20 bomen omvat. De wet schrijft verder voor dat wanneer een houtopstand geheel of gedeeltelijk is geveld, de grond binnen drie jaar moet worden herbeplant.

Bovenstaande bescherming geldt niet voor alle houtopstanden. De regels zijn niet van toepassing op houtopstanden op erven of in tuinen, op fruitbomen, op windschermen om boomgaarden, op naaldbomen bedoeld om te dienen als kerstbomen, op kweekgoed, op bepaalde beplantingen van wilgen of populieren, op bepaalde beplantingen bedoeld voor de productie van houtige biomassa en op houtopstanden binnen de, bij besluit van de gemeenteraad, vastgelegde grenzen van de bebouwde kom. Ook voor het dunnen van een houtopstand gelden de regels niet. De provincie kan regels stellen ten aanzien van de meldingsplicht en de plicht tot herbeplanting. Alle provincies hebben verordeningen vastgesteld waarin is geregeld hoe een kapmelding moet worden ingediend, waaraan herbeplanting moet voldoen en wanneer ontheffing van de herbeplantingsplicht kan worden verleend. Sommige provincies hebben ook beleidsregels vastgesteld waarin bijvoorbeeld is aangegeven wanneer een kapverbod wordt opgelegd.

De Wet natuurbescherming beschermt geen houtopstanden binnen de bebouwde kom. Waar de grens van de “bebouwde kom Wet natuurbescherming” ligt,

wordt bepaald door de gemeenteraad. Dit valt vaak min of meer gelijk met de 'bebouwde kom Verkeerswet', maar kan afwijken. Binnen de bebouwde kom geldt meestal een kapverbod op grond van de algemene plaatselijke verordening (APV) of een gemeentelijke bomenverordening. Daarnaast kunnen gemeenten ook regels stellen voor bomen buiten de bebouwde kom, bijvoorbeeld in een bestemmingsplan

Ontheffing, vergunning of vrijstelling

Het is mogelijk om voor de in de Wet natuurbescherming vermelde verboden een ontheffing of vergunning aan te vragen. Er kan alleen een ontheffing verleend worden als er aan drie criteria is voldaan:

- Er is geen alternatieve bevredigende oplossing mogelijk;
- Er moet sprake zijn van een wettelijk belang behorend bij het artikel dat overtreden wordt;
- Er mag geen afbreuk aan de staat van instandhouding van de populatie plaatsvinden.

Vrijstelling

Het is niet altijd nodig om een ontheffing aan te vragen wanneer er gevolgen voor beschermde planten- en diersoorten optreden. Er zijn verschillende soorten vrijstellingen van de verboden voor beschermde soorten mogelijk. Er hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden indien strikt en aantoonbaar gewerkt wordt volgens een door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit goedgekeurde gedragscode. De zorgplicht blijft ook bij het werken via een

gedragscode onverminderd van kracht. Naast de gedragscode is ook een vrijstelling in de vorm van een ministeriële regeling te krijgen (artikel 3.11). Deze ministeriële regelingen zijn opgesteld door Gedeputeerde Staten als vrijstellingslijsten. Zie Tabel 2 voor een overzicht voor de vrijgestelde soorten per provincie.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Naast de Wet natuurbescherming bestaat in Nederland het Natuur Netwerk Nederland, waarvoor de provincies beleid maken (NNN). Het NNN is ruimtelijk in de Provinciale Structuurvisie vastgelegd. Het vormt een robuust netwerk van natuurgebieden en tussenliggende verbindingzones. Dit netwerk bestaat uit bestaande natuurgebieden, nieuw aan te leggen natuur en verbindingzones tussen deze gebieden. Ook de beheersgebieden voor agrarisch natuurbeheer behoren tot het NNN. De planologische verankering van het NNN vindt plaats in (gemeentelijke) bestemmingsplannen. Wanneer ruimtelijke ontwikkelingen geheel of gedeeltelijk binnen de begrenzing van het NNN plaatsvinden en een bestemmingsplan wijziging moet worden doorgevoerd en/of negatieve effecten op de wezenlijke waarden en kenmerken van het netwerk optreden dient altijd een 'Nee, tenzij'-toets te worden uitgevoerd. Hierin wordt beoordeeld of er als gevolg van de voorgenomen maatregelen significante effecten op de wezenlijke waarden en kenmerken van het netwerk optreden.

Kader 4 | Jaarrond beschermde vogelnesten

De meeste vogels gebruiken hun nest slechts eenmalig voor de voortplanting. Elk jaar bouwen de dieren een nieuw nest op meestal een andere locatie. Nesten van deze vogels zijn slechts gedurende het broedseizoen beschermd. Er zijn echter ook vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn en waarop de verbodsbepalingen van artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming het gehele jaar van toepassing zijn. Er worden 5 categorieën onderscheiden (zie Tabel A voor de soorten per provincie):

1. Vogels waarvan de nesten ook buiten het broedseizoen als rust- en voortplantingsplaats gebruikt worden (voorbeeld: steenuil).
2. Koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk zijn van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: gierzwaluw en huismus).
3. Vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar en kerkuil).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen. (voorbeeld: ransuil).
5. Vogels die weliswaar terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of in de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. De nesten van deze soorten zijn buiten het broedseizoen niet beschermd, tenzij zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Tabel A¹ | Overzicht beschermingsstatus van nesten van Nederlandse broedvogels. * zijn kolonie broedende vogels. Afwijkingen t.o.v. landelijk beleid weergegeven per provincie. In Limburg zijn 4 categorieën ingedeeld.

Nederlandse naam	Wetenschappe- lijke naam	Aanwezig in bebouwde omgeving	Provincie													LNV
			DR	FL	FR	GE	GR	LI	NB	NH	OV	UT	ZL	ZH		
Aalscholver*	<i>Phalacrocorax carbo</i>	nee			2										0	
Bergeend	<i>Tadorna tadorna</i>	nee			5										0	
Bijeneter*	<i>Merops apiaster</i>	nee							4						0	
Blauwe reiger*	<i>Ardea cinerea</i>	ja		5b	2				4						5	
Blauwe kiekendief	<i>Circus cyaneus</i>	nee			5										0	
Boerenwaluw*	<i>Hirundo rustica</i>	ja							2			3			5	
Bontbekplevier	<i>Charadrius hiaticula</i>	nee			5										0	
Bonte vliegenvanger	<i>Ficedula hypoleuca</i>	nee			0				0						5	
Boomklever	<i>Sitta europaea</i>	ja			0				0						5	
Boomkruiper	<i>Certhia brachydactyla</i>	ja			0				0						5	
Boomleeuwerik	<i>Lullula arborea</i>	nee			0										0	
Boomvalk	<i>Falco subbuteo</i>	nee		5a					3						4	
Bosuil	<i>Strix aluco</i>	nee		4	3				2			3			5	
Brilduiker	<i>Bucephala clangula</i>	nee		0	0				0			0			5	
Buizerd	<i>Buteo buteo</i>	nee		5a					4						4	
Draaihals	<i>Jynx torquilla</i>	nee		5b	4				4						5	
Dwergstern*	<i>Sternula albifrons</i>	nee			2										0	
Eider	<i>Somateria mollissima</i>	nee		0					0			0			5	
Ekster	<i>Pica pica</i>	ja		0	0				0			0			5	
Gekraagde roodstaart	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	ja		0					0						5	
Gierzwaluw*	<i>Apus apus</i>	ja					4								2	
Glanskop	<i>Parus palustris</i>	nee		0					0						5	
Graspieper	<i>Anthus pratensis</i>	nee													0	
Grauwe klauwier	<i>Lanius collurio</i>	nee							4						0	
Grauwe vliegenvanger	<i>Muscicapa striata</i>	ja		0	0				0						5	
Groene specht	<i>Picus viridis</i>	nee		5b	0				0						5	
Grote bonte specht	<i>Dendrocopos major</i>	nee		5b	0				0						5	
Grote gele kwikstaart	<i>Motacilla cinerea</i>	nee					4		2						3	
Grote mantelmeeuw	<i>Larus marinus</i>	ja			5										0	
Grote stern*	<i>Thalasseus sandvicensis</i>	nee			2										0	
Grote zilverreiger*	<i>Ardea alba</i>	nee			2										0	
Grutto	<i>Limosa limosa</i>	nee			5				4			5			0	
Havik	<i>Accipiter gentilis</i>	nee		5a					3						4	
Hop	<i>Upupa epops</i>	nee		0					0			0			5	
Huismus*	<i>Passer domesticus</i>	ja			1	4									2	
Huiszwaluw*	<i>Delichon urbicum</i>	ja		5b	2				2			2			5	
IJsvogel	<i>Alcedo atthis</i>	nee		5b	3				4						5	
Kerkuil	<i>Tyto alba</i>	ja		1	1	4			1						3	
Kleine bonte specht	<i>Dendrocopos minor</i>	nee		5b					0						5	
Kleine mantelmeeuw	<i>Larus fuscus</i>	ja			5										0	
Kleine vliegenvanger	<i>Ficedula parva</i>	nee		0	0				0			0			5	
Kneu	<i>Linaria cannabina</i>	nee													0	
Koekoek	<i>Cuculus canorus</i>	nee													0	
Kokmeeuw*	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	nee			5										0	
Koolmees	<i>Parus major</i>	ja		0	0				0			0			5	
Kortsnavelboomkruiper	<i>Certhia f. macrodactyla</i>	ja		0	0				0						5	
Kraanvogel	<i>Grus grus</i>	nee			5										0	
Kramsvogel	<i>Turdus pilaris</i>	nee							4						0	
Kwartelkoning	<i>Crex crex</i>	nee							4						0	
Lepelaar*	<i>Platalea leucorodia</i>	nee			2										0	
Matkop	<i>Poecile montanus</i>	nee													0	
Middelste bonte specht	<i>Dendrocopos medius</i>	nee		5b	5							5			0	
Nachtegaal	<i>Luscinia megarhynchos</i>	nee													0	
Nachtzwaluw	<i>Caprimulgus europaeus</i>	nee													0	
Noordse stern*	<i>Sterna paradisaea</i>	nee			2										0	
Oehoe	<i>Bubo bubo</i>	nee		5a		4			1						3	
Oeverloper	<i>Actitis hypoleucos</i>	nee													0	
Oeverzwaluw*	<i>Riparia riparia</i>	ja		5b					4						5	

Tabel A² | Overzicht beschermingsstatus van nesten van Nederlandse broedvogels. * zijn kolonie broedende vogels. Afwijkingen t.o.v. landelijk beleid weergegeven per provincie. In Limburg zijn 4 categorieën ingedeeld.

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Aanwezig in bebouwde omgeving	Provincie												LNV
			DR	FL	FR	GE	GR	LI	NB	NH	OV	UT	ZL	ZH	
Ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i>	ja		5a		4		2							3
Paapje	<i>Saxicola rubetra</i>	nee			5			4							0
Patrijs	<i>Perdix perdix</i>	nee													0
Pijlstaart	<i>Anas acuta</i>	nee													0
Pimpelmees	<i>Parus caeruleus</i>	ja		0	0			0			0				5
Porseleinhoen	<i>Porzana porzana</i>	nee													0
Purperreiger*	<i>Ardea purpurea</i>	nee			2										0
Raaf	<i>Corvus corax</i>	nee		5a	3			3			4				5
Ransuil	<i>Asio otus</i>	ja						3							4
Ringmus	<i>Passer montanus</i>	ja			2			4			5				0
Roek*	<i>Corvus frugilegus</i>	ja				4		1							2
Rode wouw	<i>Milvus milvus</i>	nee		5a				3							0
Roerdomp	<i>Botaurus stellaris</i>	nee						4							0
Ruigpootuil	<i>Aegolius funereus</i>	nee		0				0			0				5
Scholekster	<i>Haematopus ostralegus</i>	ja			5										0
Slechtvalk	<i>Falco peregrinus</i>	ja				4		2							3
Slobeend	<i>Spatula clypeata</i>	nee													0
Snor	<i>Locustella luscinioides</i>	nee													0
Sperwer	<i>Accipiter nisus</i>	nee		5a				4							4
Spotvogel	<i>Hippolais icterina</i>	nee						4							0
Spreeuw	<i>Sturnus vulgaris</i>	ja		5b				0							5
Steenuil	<i>Athene vidalii</i>	ja				4									1
Strandplevier	<i>Charadrius alexandrinus</i>	nee			5										0
Stormmeeuw	<i>Larus canus</i>	ja			2										0
Tapuit	<i>Oenanthe oenanthe</i>	nee		5b	0			0							5
Torenvalk	<i>Falco tinnunculus</i>	ja		3	3			3			4				5
Tureluur	<i>Tringa totanus</i>	nee									5				0
Veldleeuwerik	<i>Alauda arvensis</i>	nee									5				0
Velduil	<i>Asio flammeus</i>	nee													0
Visdief*	<i>Sterna hirundo</i>	nee			5			4							0
Watersnip	<i>Gallinago gallinago</i>	nee													0
Wespendief	<i>Pernis apivorus</i>	nee		5a				3							4
Wielewaal	<i>Oriolus oriolus</i>	nee													0
Wintertaling	<i>Anas crecca</i>	nee													0
Wulp	<i>Numenius arquata</i>	nee						4			5				0
Zeearend	<i>Haliaeetus albicilla</i>	nee		5a	4			0			4				5
Zilvermeeuw	<i>Larus argentatus</i>	ja			5										0
Zomertortel	<i>Streptopelia turtur</i>	ja						4			5				0
Zwarte kraai	<i>Corvus corone</i>	ja		0	0			0			0				5
Zwarte mees	<i>Periparus ater</i>	ja		0	0			0							5
Zwarte roodstaart	<i>Phoenicurus ochruros</i>	ja		0	0			0							5
Zwarte specht	<i>Dryocopus martius</i>	nee		5b	3			4			3				5
Zwarte stern*	<i>Chlidonias niger</i>	nee			2										0
Zwarte wouw	<i>Milvus migrans</i>	nee		5a	4			3			4				0
Zwartkopmeeuw*	<i>Ichthyaeetus melanocephalus</i>	nee			2										0

- 5a. Nesten die vallen onder 5a zijn in beginsel wel jaarrond beschermd, tenzij uit een ecologische beoordeling blijkt dat aantasting niet van invloed is op de lokale staat van instandhouding van de soort, bijvoorbeeld omdat er voldoende geschikte uitwijkmogelijkheden zijn.
- 5b. Nesten die vallen onder 5b zijn in beginsel niet jaarrond beschermd, tenzij door aantasting de lokale staat van instandhouding van de soort in het geding komt, bijvoorbeeld omdat er geen of onvoldoende geschikte uitwijkmogelijkheden zijn.

Bijlage B. Overzicht algemene vrijstellingen

Tabel B | Overzicht vrijgestelde soorten per provincie, V = vrijgesteld.

Soortgroep	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Provincie											
			Drenthe	Flevoland	Friesland	Gelderland	Groningen	Limburg	N-Brabant	N-Holland	Overijssel	Utrecht	Zeeland	Z-Holland
Zoogdieren	Aardmuis	<i>Microtus agrestis</i>	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
Zoogdieren	Bosmuis	<i>Apodemus sylvaticus</i>	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
Zoogdieren	Bunzing	<i>Mustela putorius</i>	V					V				V		V
Zoogdieren	Dwergmuis	<i>Micromys minutus</i>	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
Zoogdieren	Dwergspitsmuis	<i>Sorex minutus</i>	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
Zoogdieren	Egel	<i>Erinaceus europaeus</i>	V	V	V	V	V	V	V	V		V	V	V
Zoogdieren	Eekhoorn	<i>Sciurus vulgaris</i>						V ¹						
Zoogdieren	Gewone bosspitsmuis	<i>Sorex araneus</i>	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
Zoogdieren	Haas	<i>Lepus europeus</i>	V	V	V	V		V	V	V	V	V		V
Zoogdieren	Hermelijn	<i>Mustela erminea</i>	V					V				V		V
Zoogdieren	Huisspitsmuis	<i>Crociodura russula</i>	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
Zoogdieren	Konijn	<i>Oryctolagus cuniculus</i>	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V		V
Zoogdieren	Ondergrondse woelmuis	<i>Pitymys subterraneus</i>	V	V	V	V	V	V	V	V		V	V	V
Zoogdieren	Ree	<i>Capreolus capreolus</i>	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
Zoogdieren	Rosse woelmuis	<i>Clethrionomys glareolus</i>	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
Zoogdieren	Steenmarter	<i>Martes foina</i>			V			V ²						
Zoogdieren	Tweekleurige bosspitsmuis	<i>Sorex coronatus</i>	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
Zoogdieren	Veldmuis	<i>Microtus arvalis</i>	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
Zoogdieren	Vos	<i>Vulpes vulpes</i>	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
Zoogdieren	Wezel	<i>Mustela nivalis</i>	V				V	V				V		V
Zoogdieren	Wild zwijn	<i>Sus scrofa</i>							V					
Zoogdieren	Woelrat	<i>Arvicola terrestris</i>	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
Reptielen	Hazelworm	<i>Anguis fragilis</i>						V ³						
Reptielen	Levendbarende hagedis	<i>Zootoca vivipara</i>						V ⁴						
Amfibieën	Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
Amfibieën	Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
Amfibieën	Kleine watersalamander	<i>Lissotriton vulgaris</i>	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
Amfibieën	Meerkikker	<i>Pelophylax ridibundus</i>	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
Amfibieën	Bastaardkikker	<i>Pelophylax kl. esculentus</i>	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V

¹ alleen vrijgesteld in de periode tussen maart t/m april en juli t/m november

² alleen vrijgesteld in de periode tussen 15 augustus t/m februari

³ alleen vrijgesteld in de periodes juli, augustus en september

⁴ alleen vrijgesteld in de periode tussen 15 augustus t/m 15 oktober

Bijlage C. Nederlandse vleermuissoorten

Tabel C | Overzicht van het type verblijfplaatsen van vleermuissoorten in Nederland. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen zomer-, kraam-, paar- en winterverblijfplaatsen. Daarnaast is onderscheid gemaakt tussen gebouw- en/of boombewonende soorten en ondergrondse objecten. Let op, onder het kopje “gebouwen” vallen zowel woonhuizen met bijv. een spouwmuur als ook andere type gebouwen met verblijfsfuncties zoals kerken en schuren. Het aantal X geeft aan hoe waarschijnlijk het type verblijfplaats is voor de soort op basis van de huidige kennis, waarbij er vier keer een X verdeeld wordt over iedere functie (Berge 2007, Dietz et al. 2011, Bat Habitat key 2018, Limpens 2012, Limpens & Regelink 2017). Een (X) betreffen uitzonderingen en worden niet meegerekend. Een ? betekend dat er erg weinig bekend is over de soort functie combinatie en is geplaatst in de kolom waar verwacht wordt dat de functie wordt vervuld.

Soort	Zomerverblijf		Kraamverblijf		Paarverblijf			Winterverblijf		
	Ge-bouw	Boom	Ge-bouw	Boom	Ge-bouw	Onder-grond	Boom	Ge-bouw	Onder-grond	Boom
Baardvleermuis	XXX	X	XXX	X	X	XXX			XXXX	
Brandts vleermuis	XXX	X	XXX	X		XXXX			XXXX	
Watervleermuis	(X)	XXXX	(X)	XXXX		XXXX			XXXX	
Franjestaart	X	XXX	X	XXX		XXXX			XXXX	
Ingekorven vleermuis	XXXX		XXXX			XXXX			XXXX	
Meervleermuis	XXXX		XXXX		XX	XX	(X)	X	XXX	
Vale vleermuis	XXX	X	XXXX	(X)		XX	XX		XXXX	
Bechsteins vleermuis		XXXX		XXXX		XXXX			XXXX	
Gewone grootoorvleermuis	XX	XX	XX	XX	X	XX	X	X	XX	X
Grijze grootoorvleermuis	XXXX		XXXX		XXXX	?		XX	XX	
Gewone dwergvleermuis	XXX	X	XXXX	(X)	XXX		X	XXX	(X)	X
Kleine dwergvleermuis	XXX	X	XXX	?	??		??	??		??
Ruige dwergvleermuis	XX	XX		(X)	XX		XX	XX		XX
Laatvlieger	XXXX		XXXX		XXXX		(X)	X??	X	(?)
Tweekleurige vleermuis	XXXX		XXXX		????			????		
Rosse vleermuis	(X)	XXXX	(X)	XXXX	(X)		XXXX	(X)		XXXX
Bosvleermuis	(X)	XXXX	(X)	XXXX	(X)		XXXX	(X)		XXXX

Bijlage D. Ecologisch deskundige

Alle mitigerende maatregelen moeten worden begeleid en/of uitgevoerd door een ecologisch deskundige op het gebied van vleermuizen, jaarrond beschermde nestplaatsen en broedvogels. Voorafgaande aan de uitvoering van de gewenste werkzaamheden, dient te alle tijden de aannemer/uitvoerder de werkzaamheden af te stemmen met een ecologisch deskundige.

Het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit verstaat onder een ecologisch deskundige iemand die ecologisch advies geeft of werkzaamheden begeleidt op het gebied van habitats en soorten. Deze persoon heeft schriftelijk aantoonbare ervaring en specifieke ecologische kennis.

De ervaring en kennis dienen te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of;
- op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Flora- en faunawet, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of;
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of;
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties.

Alle medewerkers van Bureau Viridis voldoen aan de eisen van het ministerie en zijn ecologisch deskundig.

